

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדוק שליט"א

בני ברק - אלעד

י"א מנחם אב תשס"ט

ואתחנן

שנה י"ג גליון תרכ"א

וידעת היום והשבות אל לבבך

תוכן העניינים

- לקח טוב עמוד ב'
- שבת בשבתו עמוד ג'
- דבש תמרים עמוד ה'
- בשפתי צדיקים עמוד ז'
- פרפראות להכמה עמוד ט'
- והרשת וחקרת עמוד י'
- חוקים להורותם עמוד י"ד
- הילולא דצדיקיא עמוד ט"ז
- משולחן מלכים עמוד י"ח

שלג כבד ירד בא' מלילות החורף, כל השווקים והרחובות היו שוממים מגודל הקור והכפור אשר כיסה את פני כל היקום, ומכעד לחלונות הבתים ראו את רבי סעדיה גאון משוטט בחוץ ומתגלגל על ערימות השלג, כשהבחין בו אחד מתלמידיו נהרד ועמד מושתומם למראה עיניו, ונהרד ונרתת ורץ בבהלה החוצה, ואמר לו רבי רבי כלום ח"ו אתם צריכין לתשובה ביסורים וסיגופים גדולים כאלה, ואם הדרת כבודו שמעולם נשמר מכל לכלוך והרהור עבירה מסגף עצמו כך, מה נעשה עוד אנחנו איזובי קיר.

השיב לו רבו, תדע שמעולם לא עשיתי כזאת, כי ידעתי בנפשי שלא עברתי על עבירה כזו ח"ו שאהיה צריך לכל זה, ואך למדתי דרך הזה מבעל הבית אחד, שבאתי לבית מלונו, ונתאכסנתי אצלו, והוא לא חי' מכיר כי אם אני בעל תורה או לו, וכבדני כדרך הכבוד שעושים לכל אדם מהמוני עם בית ישראל, ואחר כך יצא הקול בעיר שאני באתי לשם, ונתאספו כל בני העיר אנשים ונשים וטף, ובאו כולם לכבודי, וכראות הבעה"ב שכן הוא, התחיל גם הוא אחר כך לכבדני בכבוד גדול, וכשרציתי לצאת משם לדרך פעמי, וכל בני הקהילה עומדים ללווינו ויפול הבעל הבית לפני רגלי, ויבך ויתחנן לי לאמור ימחול נא כבוד תורתו על שלא נהגתי בו ככבוד כראוי לרום מעלתו, ואמרתי לו, הלא כל הכבוד הזה עשית לי מאשר חי' בידך ובכוחך לעשות, ומה היית יוכל לעשות עוד בכבודי, והשיבני אני מפייסו על השעה הראשונה שלא הייתי יודע ולא כיבדתו בכבוד הראוי.

לפנים רבי סעדיה גאון, אלה הדברים נכנסו בתוך מעמקי לבי, שאם בכבוד בשר ודם נפל לפני בכבי ובתחנונים שאסלה לו על העבר, מכל שכן בגדולת יוצר בראשית, שידעתי בטוב אשר עתה נתרבה הדעת וההכרה אצלי ביותר מאשר ידעתי מאו, ועתה גדל עבודתי ויראתי ואהבתי אליו ביתר שאת, לפי ערך גדולת ההכרה בו, ועל העבר אני מתחנן ומבקש מלפניו, ומסגף עצמי בסגופים האלה, שימחול לי על מיעוט עבודתי וקטנות יראתי ואהבתי בימים שעברו, כי מצער הוא מאוד לפי ערך העבודה שראוי לעבדו בפחד ובאימה כאשר עתה אני מכיר בו, ולא זה בלבד שהוא בחינת הכלליות תשובה על העבר, אף גם בעזה"י בכל יום ויום אני מכיר יותר בגדולתו, לפי שכלי, ועבודה רבה נוספת אלי בכל עת ובכל יום אני מתחרט ועושה תשובה שלימה על יום אתמול כי יעבור במיעוט הכבוד הראוי לפי אשר ידעתי ביום זה.

יבזה פירשו בספח"ק מאמר הכתוב בפרשתך, וידעת "היום" והשיבות אל לבבך, והוא ע"ד שדרשו חז"ל עה"פ אשר אנכי מצווך "היום", בכל יום יהי בעיניך כחדשים, והנה כי כן בכל יום צריך האדם להוסיף לדעת את ה' ולהתעלות במדרגינה גבוהה יותר מיום אתמול ולשוב בתשובה על מה שמיעט ביום אתמול בעבודתו ית' כפי ההכרה שהתחדשה לו היום.

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להר"ד יושע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפיו סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

ואמונתך בו על ידי הבחינה שאל אביך ויגדך או על ידי שאר הכרת הענינים הנפלאים מהבורא מכל מקום חיוב על האדם לידע בעצמו הענין השגת הבורא יתברך והשפעת אורו ודיוותו, ולזה הענין רמז הרב ז"ל בספר עין חיים שזה היה כוונת בריאת הבורא יתברך בגן דישתמודעין ליה, פירושו כל אחד ואחד יבין בדעתו על ידי התחדשות אור היות בדעתו ובלבו, וזה שאמר הקרא וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים, פירוש שאתה בעצמך תן בדעתך על זה, שתשוב אתה בעצמך אל לבבך, על ידי הבנת גדולת השפעת אורו עליך שזה הוא האלקים. (שער התפילה)

★

להדף את כל איביך מפניך, איתא בספר תקוני שבת שאמרת קפיתל ק"ט אשר תמימי דרך מועיל לבריית החזונים ואפשר זה נרמז בתורה כפסוק להדף את כל אויביך מפניך, הנה מלת להדף גימטריא ק"ט ותיבת את ראשי תיבות למפרע תמניא אפי הנה במזמור זה האמרו תדיר, גורם להדף את כל אויביך היינו אויבי הפנמים מפניך. (אור פני משה)

★

אנכי עמד בין ה' וביניכם, ונראה לפרש עפ"י פשוט, דשמעתי מהרב הגאון הצדיק אדמו"ר ר' יעקל זי"ע מדינאב (בעל מלא הרועים) מה שאנו רואים שפחות מישראל, וז"ז הוא עובר כל התורה, עם כל זה אם יאמרו לו שיהרג על קידוש שמו יתברך שמו, יקדש שמו ברכים ביתר שאר במסירת נפש לה', ומאין באה זה הבחינה לאנשים פשוטים, כמדומה לי שאמר בשם הרב הגאון הקדוש רשכ"ה אב"ד מברדיטשוב ז"ע מהבנת שאני ולא היה לך מפי הגבורה שמענו נכנס הדיבור הלו בלב כל אחד מישראל עד סוף כל הדורות שבכחם להרג על קידוש שמו ברכים, וזה שאמר הכתוב אנכי רצה לומר דיבר הראשון ששמענו מפי הגבורה שמו היינו אנכי עומד עד עתה בין ה' וביניכם, כיתד של תמוט על כן כתיב בלשון הוה שעדיין יש לו קיום.

אנו בני ישראל הם נגד אומות העולם כמו העשיר לגבי העני, שבכל עת שצריך לו הולך ומצוה לעצמו בבתי אכסנאות ומקבל כן אנו גם כן השם יתברך מוזמין לנו בכל עת מאי דצריך לו, אבל אומות העולם הם כהנהגה, והצורך להחזיר להם הכל ולכן אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם, וזה שאמר כי הוא הכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, ואנחנו נגדם כמו הבהמה נגד האדם, כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו, ונותן לנו בכל שעה הצטרכותנו. (הישר והמים)

★

בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים בו, הנה הכמינו ז"ל דימו אותנו בגלות המור והארץ הזה, לספינה המטורפת בים אשר בכל רגע חושבת ליטבע, ואין לה תקווה כי אם מקוה רחמי השם יתברך להצילה, כי אין לה שום עצה אחרת, כן אעזנו בגלות הזה כגון באויא ואפריקא שה אחד בין ע' זאבים, ויום יום חושבין מחשבות להאבידנו ואין מקוה כי אם לקוות לרחמי ה' שיצילנו, כי אין לנו עצה אחרת, ועל זה צווח הפסוק ויונה אל ירתי הספינה וישכב וירדם, כנסת ישראל ליונה אימתלא ורוח הקדש צווחת מה לך נרדם, אין פנאי להיות נרדם רק קום קרא אל אלקיך אולי יתעשת האלקים לנו ולא נאבד, וכן אמר לנו משה רבינו ע"ה בצר לך כשיהיה צד מאוד, כאשר אנו רואין עכשו שנתארך הגלות מאוד, ומצאך כל הדברים האלה באחרית הימים כמו שהוא עכשו ישראל שרוים אבודים בכל מדינות אויא ואפריקא ואין להם חנינא, אזי אין לך עצה אחרת, רק ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בו כי אל רחום בו. (עריבי נחל)

★

וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים, להיות האדם הולך ומתגבר בדעתו להיות חברתו שלימה בה, בדרך דע את אלקי אביך פירוש שאף שברור ומסור בידך בחינת אלקותו

ונשב בניה מול בית פער ועתה ישראל שמע אל החוקים וגו', והנראה ידוע שכתבו חכמי האמת, באם האדם לומד ואינו מבין איזה ענין, אזי יהרד בתשובה, כי בטבע איש הישראלי להבין כל התורה לפי שורש נשמתו כי קדשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד ובאם אינו מבין אזי בודאי מהמת הרשא שמעוור עיניו, וזהו שאמר ונשב בניה כבר עשינו תשובה בהכנעה, כי גיא מרמו להכנעה כמו שאמרו חז"ל כל גיא ינשא, מול בית פער כדי להכרית הבית פער המעוור עינים, מול מלשון כריתה ככן בין שכבר עשינו תשובה בהכנעה, אזי ועתה ישראל שמע וכו' כי בודאי תבין. (אנרא דכלה)

★

ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, ויש לומר הנה אמר התנא אל תאמין בעצמך עד יום מותך, הגם שרואה אדם שהנהיג את עצמו דיום הזה בדרך הישר, ודקדק במעשיו מאוד מאוד, לקשר ולדבק עצמו בהבורא יתעלה, אף על פי כן אל יאמין עצמו שהוא איש ישר, רק היום הזה שהוא עומד בו, ולמחרתו מיד צריך להתחיל מחדש לחפש רוממותו יתברך שמו לדבק בו יתברך ויתעלה, וזהו ואתם הדבקים היום וכו' כולכם רצה לומר שזה דבר השוה לכל ישראל, שאפשר לו לדבק עצמו בהבורא יתעלה, כמו דאיתא אפילו עבד אפילו שפחה כו' אך אין להאמין לעצמו להיותו כטוח ביום מחר, כי אם בלתי היום, רצה לומר היום שהוא עומד בו כנוכר לעיל, וביום מחר צריך להתחיל מחדש. (נועם אלימלך)

★

כי הוא הכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו', יש לפרש הפסוק הנהגה כמו שפברה החיצונה הוא שהאדם הוא גרוע מכל הברמות ודיוות, על שאין חסר להם מאכל ומשקה ומלבוש, כן יש לומר מצד הסברה, שהישראלי הוא גרוע מאומות העולם מדאי טעמא גופיה, שדם אוכלין כנודמן להם נבילה וטריפה טהור וטמא ולובשין הכל ועוסקין בכל עת במלאכה, מה שאין כן לאיש הישראלי, אמנם באמת

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים, על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

השומר פיו ולשונו בימות החול זוכה שיאמר שירות ותשבחות בשב"ק

ואתחנן אל ד' בעת ההוא לאמר, יש לומר על דרך זה, הדנה מבואר אצלנו בפרשת קרח, בשם הזוהר הקדוש דשבת קודש נקרא "פי ד'", והיינו מי ששומר פיו ולשונו, בכל ו' ימי המעשה כראוי בכל מיני זהירות ושמירה אזי הוא זוכה אחר כך בשבת קודש ל"פי ד'", היינו שזוכה לפה קדוש לדבר ולשורר בשירות ותשבחות ולתורה ולתפילה, יעוין שם במקומו, והנה על זה צריך לבקש מאוד עזר מהשם יתברך בכל ששת ימי המעשה, והנה שבת קודש ניקרא עת רצון ובפרט בסעודה שלישית הניקרא רעוא דרעוא כנודע, והוה ואתחנן אל ד' ופירוש ו' אתחנן אל ד' ופירוש שכל ואז' ימי המעשה אתחנן אל ד', שאזכה בעת ההוא לאמר פירוש שאזכה בשבת קודש הניקרא עת רצון, לאמר לפניו בשירות ותשבחות ובתורה ובתפילה בחינת פי ד' פה קדוש ודי להבין. (אהבת שלום)

בשב"ק האדם משיג יותר בקשתו מבימות החול

ואתחנן אל ה', ובפרש"י אין חנון בכ"מ אלא לשון מתנת חנם, אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום רק מתנת חנם. י"ל דשבת קודש נקראת מתנת חנם כמחול' (שבת י') מתנה טובה יש לי בבית גזני ושבת שמה, בש"ק האדם מסוגל יותר להשיג בקשתו מהש"ת כי אז הוא בבחי' בן (ובימות החול רק בבחי' עבד). וזה הרמז בפרש"י שהתפלל משרע"ה בכח שבת דמיתקרי מתנת חנם [וכדאיאתא כיו"ב במדרש שמשרע"ה ביקש מפרעה להניח לישראל עכ"פ] וכן כל הצדיקים ע"ד אתפשטותא דמשה ג"כ אינם מבקשין מהש"ת דבר זולת בכח השבת הנקראת מתנת חנם, וד"ל.

(אהבת שלום)

בשבת כל ישראל דבוקים הם בה' אלקיהם

כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלקיך מקרבך, ואתם הדברים בה' אלקיכם חיים כלכם היום, נ"ל שהיום מרומוז על ש"ק כמו שאיתא באוה"ח הקדוש על פסוק וידעת היום כי היום נקרא שבת קודש, ע"ד כי שבת היום לה' ר"ל בשבת קודש כל ישראל דבוקים בה' שהרי אפי' עני' כדור אנוש מוחלין לו, ע"כ אמר כי כל איש אשר הלך וגו' השמידו גו' ואתם ר"ל נשאתם חיים וקיימים כי אתם הדבקים בה' אלהיכם חיים אשר הוא חי החיים, כלכם היום, ר"ל כל ישראל אפי' עם הארץ אימת שבת עליו ולא משקר ודבוק באמ"ת ואמ"ת עולה במ"ק שבת, ושקר נקרא מות, ר"ל בשבת מפני שאתם רחוקים משקר ודבוקים באמת כולכם בה' אלהים חיים, ואתפרשת מס"א הנקרא מות ואתדבקות בסטרא דקדושה הנקרא חיים, וע"כ בשבת חיביא דגיהנם נייחין וכל האיש אשר שמר שבת פטור מעונשו של גיהנם עד דשלימו ציבורא קדושה דסידרא, ע"כ ישראל אינם בכלל השמדת בכלל פעור הנקרא גיהנם, השם יצילנו מעונשו של גיהנם אמן. (ריבי זהב)

ע"י כח השבת נמתקין כל הדינים

בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ד' אלקיך. אחרית הימים רומז על אחרית השנה כי ימים הוא שנה, והיינו, אם יהי' לך עת צרה באחרית השנה, אז ע"י כח השבת יהיו נמתקין כל הדינים כטעם שבת היא מלעזוק ורפואה קרובה לבוא, והוה ושבת אתוון שב"ת, היינו, ע"י כח השבת לא ירפך ולא ישחיתך, כי ע"י כח השבת מבטלין כל הדינים וגבורות ונמשכים חיים ארוכים לכל ישראל. (עשרת יצועה)

השבת משלים הנפש ומתקן על העבר

וידעת היום והשבות אל לבבך. יתבאר ע"ד אומרם ז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"א) שקול שבת כנגד כל התורה כולה, והנה לפי שיבא היצר ויאמר לאדם מה כחך כי תיחל לקיים כל התורה כולה שהיא שלימות האדם, ומה גם אדם שעברוהו רעות רבות ירחיקו היצר, מה תוכל לתקן את אשר פעלו ידך מהרעות, לזה אמר משה וידעת היום, אותו שכתוב בו היום שהוא השבת דכתיב (שמות טז כה) כי שבת היום, תן דעתך עליו, ובו תשיב אל לבבך, כי הוא שקול כנגד כל התורה, וזה יועיל לסתור ב' טענות, בין לתקן מה שעברוהו מהמרדדים, בין להשלמת הנפש, שע"י שמירתו הרי הוא כאלו קיים תרי"ג מצוות. (אור החיים)

ע"י שמירת שבת יזכו לגאולה

שמור את יום השבת לקדשו. ר"ת אליה, וכן זכור את יום השבת לקדשו, ואחז"ל זכור ושמור בדבור אחד נאמרו לרמזו משאחז"ל אם היו ישראל שומרים שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין והוה שמור א' וזכור א' שתי שבתות ועי"ז את יום השבת לקדשו ר"ת אליה שיבוא אליה ויבשר הגאולה. (צלה רכב)

לשמור את השבת כ"ז שעות

ויום השביעי שבת לה' אלהיך, הפסוק מתחיל בואז' ומסיים בכ"ף כמספר שם הוי', וגם יש כ"ז תיבות בפסוק, שצריך לשמור את יום השבת לשמו של הקב"ה, וצריך לשמור את השבת כ"ז שעות, כ"ד שעות הוא יום שלם, וצריך להוסיף שעה א' בכניסתו ושעה א' ביציאתו שצריך להוסיף מחול הקודש הרי כ"ז שעות. (שמנה לחמו)

משה מעלה נשמות ישראל בכל ערב שבת

וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוצאך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובורוע נטויה וגו' כאשר צוה ד' אלקיך וגו', ויש להסביר את הענין שכתב האריז"ל, כי בכל ערב ש"ק בא משה ומעלה נשמות ישראל מחיצוניות, הן אותו שהן בעוה"ז הן אותו שמתו, אף שאין להן מעצמן שום זכות לעלות, והוא משום ששבת הוא כמו ארץ ישראל, וכמ"ש הרמב"ן והן אחד עם משה רבינו, ובוה הן עולות מחיצוניות [גם] בלי זכות, כמו שהעלם משה ממצרים בלי זכות ואתעוראת דלתתא, כדכת' ואת ערום ועריה, וזה דכתיב במשנה תורה, וזכרת כי עבד היית וגו' ועיין ברמב"ן מה ענין יציאת מצרים לשבת, ולפי מה שכתבתי א"ש. (נאות הדישא)

דבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

ביתר שאת, וכח היצר הולך ומתמעט כאמרם אם אבן הוא נמוח, ולא יצטרך להלחם עמו בכל עת, אבל אם יתעצב ביום המיתה אינו תועלת אלא לפי שעה, כי בכל פעם מתגבר עליו יצרו מחדש. וזה שאמר משה רבינו הנה נתתי לפניך שני דרכים לבטל את היצה"ר, את החייים ואת הטוב היא התורה עין חיים, ואת המוית ואת הרע היינו הזכרת יום המיתה, ולזה אמר ובחרת בחייים שתכין לך הדרך להציל מהיצה"ר על ידי התורה, למען תחיה אתה וזרעך היינו שיהיה דבר המתקיים תמיד, ועוד יעמוד צדקתו לבני בניו, אבל הזכרת יום המיתה אינה עצה אלא לפי שעה ויצרו מתגבר עליו בכל יום, עכ"ל. ועפ"י יש לפרש מה שאמרו חז"ל על מה אבדה הארץ על עזבם את תורת, כי התוה"ק הוא התרים בפני היצה"ר, ועל אשר עזבו את תורתו אשר נתתי לפניכם להיות למגן ולמחסה מחיצי היצר, על כן לא יכלו לעמוד בנסיונות, ונכשלו בעונות כאלו שגרמו חורבן בית מקדשינו. והו ביאור הכתוב ועתה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים, שיעסקו בתורה להבין ולהשכיל, כי שמע הוא לשון הבנה, ככתוב כי שומע יוסף, ועל ידי שתעסקו בתורה ובמצות אשר אני מלמד אתכם לעשות, למען תחיו, יהיה לכם חיות ולא יצמרכו להעצה של הזכרת יום המיתה, וגם הכוונה למען תחיו, כי התוה"ק הוא תורת חיים שמכניס שמחה וחיות בקרב לב איש ישראל, ועי"ז ובאתם וירשתם את הארץ אשר היא אלהי אבותיכם נותן לכם, שעל ידי שתנצחו היצה"ר תזכו לישיב בארץ ישראל.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

הכתוב, ובקשתם משם את הי אלקיך בלשון רבים, פ"י כי אם אתם כולכם תהיו מאוגדים ומקושרים בכל לב ונפש, ואז תבקשו מאת השי"ת שיחוס וירחם על עמו ונחלתו, אז ומצא"ת קץ הגאולה גם קודם הזמן, כמאמרם זכו אחישנה, אבל אם כצר ל"ך שרק כשתהיה אתה נמצא כצר ובמצוק אז ירע לבבך בראותך רוע מצבך, אז כאחרי"ת הימים, שלא יוקדם קץ הגאולה אלא יהיה בעתה כאחרית הימים.

(פעודה שלישית בעת המלחמה בין עסטרייך אונגארין עם סערביא ורוסלאנד, ומלחמת הדויטשען עם רוסלאנד וענגלאנד וסערביא ועסטרייך אונגארין עם מאנטע נענרא). [מרשימות תלמידו הרה"ג ר' מרדכי ווילניגר זצ"ל, נמסר לנו ע"י מכון מגיד מרדכי ותשוה"ח להם]

ועתה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר היא אלהי אבותיכם נותן לכם. ויתבאר על פי מה שכתב ההפלאה בפנים יפות על הפסוק ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, כי אמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב ואם לאו יעסקו בתורה, ואם לאו יקרא קריאת שמע, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה. והקושיא מפורסמת דאם יום המיתה היא הבחינה המעולה למה לא יזכיר לו מיד יום המיתה, אבל הענין כי המעלה הטובה לאדם הוא שידבק בתורת חיים, כי בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין, ואם ישבר כח יצרו הרע על ידי עסק התורה, אזי בכל יום ויום נתוסף בו חכמה ודעת

ובקשתם משם את הי אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, כצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד הי אלקיך ושמעת בקולו. ויש לומר הכוונה על פי מה שהפליגו חז"ל בנוול הצרות שיהיו לפני בוא משיח, אמנם האדם הנלכב אף כשעדיין לא נמצא בצרה וצוקה, מכל מקום בשמוע צרת אחרים הנמצאים במיצר מצטער עמהם בצרתם, לזה נחשב לו כאילו הגיע לו הצער, ועל ידי הצער שהצטער בצרת אחרים ניצול שלא יצטרך להצטער עבור צרת עצמו, אבל אם האדם אשר בשמוע צרת חבריו אינו מצטער יחד עמהם על צרתם, אזי גם עליו יעבור צרה ויגון מהבלי משיח, ויתכן לומר שעל זה אמרו חז"ל כתיב בעתה, וכתיב אחישנה, זכו אחישנה לא זכו בעתה, כי אם יזכו למדה נפלאה זו שיצטערו בצרת אחרים, אזי אחישנה, כי לא יוארך זמן הגאולה, אבל אם לא זכו למדה נפלאה זו שיצטערו בצרת אחרים, אזי לא יוקדם קץ הגאולה אלא יהיה בזמן המיועד. הבה נתבונן במצבינו שבעת ששמענו צרת אחינו ממדינות אחרות הנמצאים כבר זה עידן ועידינים, לא נצטערנו בצרתם וצערם, ואלמלי היינו מרגישים בצרת אחינו בכל מקומות מושבותיהם כבר היינו נגאלים כביאת בן דוד, ועתה אהה על נפשינו שגם אנו במדינתנו נתונים למשיסה ולבחוים, והרבה מבני ישראל נלקחו מביתם בעל כרחם ללכת למקום סכנה השי"ת ישמרם מכל צער ונוק, כל זאת באתנו כי לא הרגשנו בצרת אחינו בשאר המקומות, לזה באה עלינו הצרה הזאת. והו פירוש דברי

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

אתה החילות

פעם הי' הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע באיזה עיר על שב"ק פר' ואתחנן, ובאותה עת השתוללה בעיר מגיפה רח"ל והפילה חללים רבים, לביל שב"ק בעת שערך הרה"ק את שולחנו הטוהר, נכנסו כמה נשים בבכיות עצומות על דבר המגיפה, נענה הרה"ק בענוות קדשו: מה תצעקו אלי, לכו לאחיי הקדושים הרה"ק ר' אהרן והרה"ק ר' משה, אבל הם לא סגו אחור, וצווחו שלא ימחלו לו אם לא יושיע להם, ויהי בראותו שאין לו שום ברירה, פתח ואמר: "ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר, שהצדיק מבקש מהשי"ת, אתה החילות, אתה עשית שיחלו האנשים, בכדי להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך, שאח"כ תוכל להושיע להם ולרפאותם, ובכן אני מבקש ממך "אעברה נא ואראה את הארץ", שתראה שגם ההמון עם שהם בבחי' ארציות, "ההר הטוב הזה והלבנון", גם הם מלאים במידות טובות, על כן תעזור להם שיתרפאו, וסיים ואמר: "ויתעבר ה' בי למענכם", הקב"ה שמע לתפילתי, ועתה לכו לביתכם לחיים ולשלום, וכן היה שהמגיפה נעצרה. (ילקוט מאורי אור)

כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים

אינמאהל אים שבת שובה, האט ער [הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע] אין זיין דרשה אין טרערנין ערביטערט געזאגט, בזה הלשון: "מענטשען זאללען זיין זאלכע נערנים, די תורה שרייבט כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, דאמאלס וועט איר הייסען קלוג, ווען איהר די תורה האלטען ווירד, אונד צו דאך זאללען זיך מענטשען איינרעדען דאס פארקערטע, דאס ווען זיא וועט גיין בחוקותיהם, וועלען זיי הייסען קלוג". (דרכי הישר והטוב)

את ה' אלקיך תירא

בעת שנתקבל הגה"ק ר' שאול זי"ע בעל הבנין אריאל לאבד"ק אמשטרדם, דרש דרוש גדול ונפלא בבית הכנסת הגדול דשם אשר מצא חן בעיני כל שומעיו, אחרי הדרשה אמרו אליו איזה תלמידי חכמים, מה זה חידוש שאמרתם כעת דרשה טובההלא בוודאי עסק בסוגיא זו כמה חדשים, אנחנו נציע לפניו איזה סוגיא, ובשלשה ימים ידרוש בסוגיא זו ונראה כמה רב חילו באורייתא. ויאמר להם הגאון הנה חז"ל אמרו (פסחים כב): שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא פירש עד שבא ר' עקיבא ואמר את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, ולכאורה קשה מדוע לא היה יכול ר' שמעון העמסוני לדרוש

זאת אך ידוע דמי שהיה מוסמך היה נקרא בשם רבי, ומי שלא היה מוסמך היה נקרא בשמו העצמו, ומסתמא גם שמעון העמסוני לא היה מוסמך, שהרי לא היה נקרא בשם רבי, ולכך הוא לא היה יכול לדרוש דאת לרבות תלמידי חכמים, דאז הם יאמרו דגם מה שנאמר "לא תנסו את ה' אלוהיכם" דאת אתי לרבות תלמידי חכמים שאסור לנסות אותו, ולכך אם הוא ידרוש זאת יאמרו שלכבוד עצמו הוא דורש, כדי שלא יבחנו וינסו אותו, ולכך פירש. אבל ר' עקיבא הוא היה מוסמך ושוב אין צורך לנסות אותו ולא ירא מזה, לכן הוא דווקא דרש דרש זה. סיים הגאון כמו"כ אני אומר, אם הייתם רוצים לנסות אותי טרם שמניתם אותי לרב היה הצדק איתכם, אבל עכשיו שכבר סמכתם אותי וקבלתם אותי לרב, שוב אין הרשות בידכם לנסות אותי. ודפח"ת. (יכבד אב)

כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה"א בכל קראנו אליו

בעיר אחת היתה שריפה גדולה ונשרפו כמה בתים רחמנא לצלן, עמד איש אחד לפני ביתו שנשרף ובירך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שלא עשני גוי, שאלוהו מה ראה לברך כעת ברכה זו, ענה ואמר, הנה אצל כל גוי תלוי על כותל ביתו האליל שלו ואם נשרף ביתו גם אלוהיו נשרף עמו, אבל אני אע"פ שנשרף ביתי הנה אלוקי חי וקיים ובטחוני חזק בו, שעוד אבנה ביתי ככתחילה לכן ברכתי ברוך שלא עשני גוי.

ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכרך ובקומך

הגאון בעל חתם סופר זצ"ל בא פעם אחת לעיר וויען והתאכסן יחד ימים אחדים עם עשיר גדול בר אוריין מעיר פרעסבורג, והעשיר ההוא היה טרוד בעסקיו כל הימים ולא למד מאומה כאשר הסכין בהיותו בביתו, וירע הדבר בעיני הגאון ויוכיחוהו על זה, ויצטדק העשיר בפניו כי אין העת מרשה לו פה בעיר הגדולה הזו אשר רבו עסקיו, אמר לו הרב בוא ואראך עצת ה' בתורתו הק' בפסוק "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכרך ובקומך" וזה פירושו "ודברת בם" בדברי תורה בכל יום תמיד זה תוכל לעשות "בשבתך בביתך" בהיותך פנוי מעסקיך, אך "ובלכתך בדרך" מה תעשה, ע"ז עצתי אמונה "ובשכרך ובקומך" כלומר בלילה בזמן שכיבה קודם השינה ובבוקר בזמן קימה מיד אחר ברכות התורה החטוף איזה ספר להגות בה מעט, אבל אין אתה בן חורין להיבטל ממנה לגמרי, ואם תעזבה יום יומיים תעזבך, ואם תשמע לעצתי ותרגיל עצמך בדרך הזה, אז ההרגל נעשה טבע וטוב לך כל הימים ושי".

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרכיבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת ואתחנן

מו"ה מרכזי הירש גי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה שמואל דוד מאשקאוויטש גי"ו

המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

מו"ה יושע זלמן ווערצבערגער גי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה מענדל פרענקל גי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה הערשל בראך גי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מו"ה יצחק קטינא גי"ו

המלמדים: הר"ר יעקב מאיר ראזנבערג שליט"א והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה יחיאל מעכיל גלאנץ גי"ו

המלמדים: הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

מו"ה וואלף גרובער גי"ו

המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

מו"ה הערש פייערשטיין גי"ו

המלמד: הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

מו"ה מרכזי יצחק מאשקאוויטש גי"ו

המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

מו"ה יחזקאל שרגא שטיין גי"ו

המלמד: הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

מו"ה יואל שמעון שווארטץ גי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה שבתי בראך גי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה יואל שניצער גי"ו

המלמדים: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א והר"ר שמעון יואל בראך שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהן". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

זכות יש בכך יותר מעיקב שהעמיד י"ב שבטי י"ה ולא היה בהם שום דופי.

☆

במדרש אי אמר לו הקב"ה למשה כתבתי עליך שחכם אתה, ואתה רוצה ליכנס לארץ והיא פלאי. ונראה לפרש שבאמת הרי נשבע הקב"ה למשה באמרו לכן לא תביאו וכו' אלא שמרע"ה התיר לו נדרו כמ"ש ויח"ל משה וכו', והנה עה"פ (פסוקים) זה הדבר אשר צוה ה' אי ברש"י שהבעל בלשון הפרה והחכם בלשון התרה ואם חלפו אין מותר ואין מופר, והנה הדבדל בין התרת חכם להפרת בעל מבואר דהתרת חכם הוא עפ"י פתח וחרטה ועוקר הנדר מעיקרו משא"כ הפרה הוא מבטל הנדר בלתי טעם, וא"כ שבועת הקב"ה א"א לחדתר ע"י התרת חכם דלא שייך ביה פתח וחרטה דלא איש אל ויכוב ובן אדם ויתנתם, וא"כ אצלו לא שייך אלא הפרת בעל בלי שום טעם, וז"ש (מגילת 5) תפילה למשה אי"ש האלוקים, שמשח רבינו התפלל את ה' שיכנס לארץ בטענה זו שהוא אי"ש האלוקים בעלה דמטרונותא, וממילא יוכל להפר הנדר שעשה הקב"ה כדן בעל לאשתו, משא"כ אם יתד הנדר כהפרת חכם לא יוכל דלא שייך אצלו פתח וחרטה כאמור, והקב"ה השיב לו ר"ב לך שדין חכם ור"ב יש לך ולכן אל תוסף דבר אלי עוד בדב"ר הו"ה דייקא, דילפינן מו"ה הדב"ד שהבעל בלשון הפרה והחכם בלשון התרה ולכן לא תוכל להפר הנדר כבעל לאשתו כיון שדין חכם יש לך, ובהו יתבאר המדרש אמר לו הקב"ה למשה כתבתי עליך שחכם אתה היינו שיש לך דין חכם, ואתה רוצה ליכנס לארץ, הלא לא תוכל להפר את נדדי כיון שאצלי לא שייך פתח וחרטה.

☆

נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים כי מלאה צבאה, והנל"פ עפ"י דא"י בגמ' מיום שחרב ביהמ"ק נתמעט פמליא של מעלה, והענין הוא דא"י במדרש כשנחרב ביהמ"ק אמר הקב"ה מה מלך בוי"ד כשמת לו מת יושב ודומם אף אני אשב ואדום שנאמר ישב בדד וידום וכו' ואמרו חז"ל מכל דיבור שיצא מן הקב"ה נברא מלאך א"כ כשנחרב ביהמ"ק שהקב"ה יושב ודומם ולא נבראו מלאכים א"כ נתמעט פמליא של מעלה, אבל כשיבה ביהמ"ק או יתחיל הקב"ה לדבר ויתרבו או המלאכים, וזהו נחמו עמי בזה שיאמר אלוקים ואז יהי מלאה צבאה היינו המלאכים.

(פנינים יקרים)

אתה החילות להראות את עבדך, ובספרי אתה התרת לי את נדדי בשעה שאמרת לי הוצא את בני ישראל מארץ מצרים אמרתי לפניך איני יכול שכבר נשבעתי ליתרו שאיני זו מאצלו שנאמר ויואל משה לשבת את האיש, עכ"ד הספרי, והוא תמוה, אך נל"פ עפ"י דגמ' גבי ריב"ל שהכניסו המלאך המות לגן עדן ונשבע שלא יצא משם ואמר הקב"ה אי איתשל אשבועתא ניהדר ואי לא לא ניהדר ובדקו ומצאו שלא התיר שבועה מעולם ונשאר שם, והנה משה רבינו ביקש ליכנס לארץ ישראל רק לשעה חרד וכמאמרה"כ אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וכו' ולפי"ז חשש משה שלא יכניסו השי"ת לארץ מחמת פחד שמה יבעש שלא יצא עוד כריב"ל לכך טען אתה כבר התרת לי נדדי במדין ומש"ה אפי אם אשבע אין זה שוה כלום ולכן אבקש אעברה נא ואראה את הארץ לשעה חרדא. (עדות ביהוסף)

☆

אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, ובמדרש אמר לו הקב"ה למשה אתה רוצה לאחוז החבל בשני ראשין אם אעברה נא אתה מבקש אין כאן סלח נא ואם סלח נא אתה מבקש אין כאן אעברה נא, וצ"ב מה ענין זה לזה. וביאור הענין הוא ע"פ הפסוק ויחן שם ישראל נגד ההר ויש בזה שני פירושים למה נכתב בלשון יחיד הא' מפני שהיו ישראל כאיש אחד בלב אחד ופי' ה' דישראל מוסב על ישראל סבא שיעקב אבינו היה במעמד הנבחר, עוד אי' במדרש דלכך אמר אנכי ה"א בלשון יחיד כדי ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגורא על ישראל לומר לי צויות ולא להם, והנה אם נאמר כפי רש"י שלכך כתיב ויחן שם ישראל בלשון יחיד מפני שהיו ישראל כאיש אחד בלב אחד אי"כ לא יוכל משה להמליץ על ישראל לי צויות ולא להם דיכולים לומר הטעם שכתב בלשון יחיד מפני שהיו כאיש אחד בלב אחד וע"כ צ"ל כפי השני דקאי על ישראל סבא ורק לפי זה יוכל ללמד סניגוריא על ישראל לומר לי צויות, עוד איתא במדרש דכשנתחנן משה שרוצה לישאר בחיים דחתו הקב"ה שגם האבות לא נשארו בחיים ומשה ענה תירוץ על כל אחד ואחד וגבי יעקב אמר משה דאע"פ שהי' חסיד שבאבות מ"מ לא נשאר בחיים מפני שלא קיבל את התורה מיד הקב"ה, והנה טענת משה הנ"ל א"ש רק אי ס"ל כפי רש"י הנ"ל ויחן שם ישראל הוא מפני שהיו כאיש אחד בלב אחד אבל לפי ה' דקאי על ישראל סבא אי"כ אכן קיבל יעקב את התורה ונסתר בזה טענת משה רבינו, ולפי"ז א"ש אם אעברה נא אתה מבקש וכת טענתך נובע מזה שיעקב לא קיבל את התורה מיד הקב"ה א"כ אתה מוכרח לסבור הפי של ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד וא"כ בטל סלח נא שלא תוכל ללמד סניגוריא על ישראל לאמר לי צוית ולא להם מפני שישל המש"ה כתיב אלוקים בלשון יחיד מפני שהיו ישראל כאיש אחד בלב אחד ואם להיפך שאתה מבקש סלח נא מפני שתסבור כפי ויחן שם ישראל היינו ישראל סבא אי"כ איך תרצה לחיות ומה

לעיני הרה"ה ר' ישראל טרענגער ז"ל
 ב"ר יעקב אר"י הכהן ז"ל - מל"ב ע"א השק תשס"ט

וזו האה"ה מרת צירל צפורה ע"ה
 ב"ר משה יודא ז"ל - מל"ב ע"ט טבת תשס"ח

**עניינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים,
שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים**

ודרשת והקרת

בענין כל תוסף וכל תגרע

לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו (ואתחנן, ד, ד)

לדורות ויספחוהו למקרא כיון שהוא למיגדר מילתא ועשאוהו לסייג ולמשמרת, וכדאשכחן בכמה דוכתי לעולם מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא א"כ אין כל תוסף אפי' עשאוהו כשל תורה וסמכוהו לקרא, ולא תמצא איסור מוסיף אלא במ"ע ציצית ותפילין וכו'.

ומשמע מד' הראב"ד ובפרט בסוף דבריו שלא תמצא איסור מוסיף אלא במ"ע וכו' משמע דחולק על כל יסודו של הרמב"ם שיש כל תוסף בהוראה (דלכאוי' מריש דבריו דה' אפ"ל דרק כשהחכמים מוסיפים דרך סייג ומשמרת ליכא לאו דכל תוסף אבל אם מוסיפין לא לשם סייג כגון ירבעם שהוסיף חגים, ה"נ דאיכא איסור מוסיף, אבל מסוף דבריו דבריו דסבר דליכא כלל איסור מוסיף בהוראה).

ויש מן האחרונים שרצו ללמוד כאן בפלוג' הרמב"ם והראב"ד דהרמב"ם סבר דאסמכתא הוי מדרבנן ע"כ לא נתקשה כלל אמאי לא הוי כל תוסף והראב"ד דמביא מזה הוכחה שאין כל תוסף בהוראה משמע דסבר דאסמכתא הוי דאורייתא וכן משמע מלשונו שכ' "אפי' אם עשאוהו כשל תורה וסמכוהו אקרא" וידועין ד' הריטב"א בר"ה (דף טו.) שכ' דבכל מקום דאמרי' דהוא מדרבנן ואסמכוהו אקרא, אינו כמו כל איסור דרבנן אלא יש בו מצוות התורה ופשט הכתוב הוא כמו שמסרו חכמים, והאומר שלא זו כוונת התורה הוא דעת מינות וישתקע ולא יאמר, עיי"ש.

אמנם היא היא דעת רוב הראשונים בתוס' מנחות (צב) והמהרי"ל בלקוטים (אות ע') דאסמכתא מצווה דרבנן רק כדי שלא יקל בעיני ההמון אסמכוהו אקרא שיחשבו שזה איסור מה"ת, והרמב"ם בעצמו בהקדמה בפ' המשניות ג"כ כתב דהוא מדרבנן ולא כהריטב"א שהוא איסור מה"ת, וא"כ א"א לומר בד' הרמב"ם דסבר דאסמכתא דאורייתא וצ"ע.

והאחרונים תי' דברי הרמב"ם דלא דמיא לאסמכתא דהחכמים כשסמכו דין חדש על פסוק מסוים עשו זאת כדי שלא יקלו ההמון ראשיהם וידמו בנפשם שהיא מדאורייתא, אבל הרבנן בעצמם מסרו לתלמידיהם שהיא מדרבנן, וכמו שרואין במציאות שהגמ' מסיק בכמה דוכתי קרא אסמכתא בעלמא, אז כו"ע מודי דליכא איסורא דכל תוסף (ולכאוי' משמע כן מלשון הרמב"ם בתור' "ונודע לעם שבשר עוף מותר מה"ת עיי"ש ודיוק. משא"כ אם יבואו ויגידו שהוא איסורא דאורייתא וכך יקבעוהו לדורות אז איכא איסורא דכל תוסף.

והנה התוס' בראש השנה (טו.) הק' האיך תיקנו חכמים שתוקעין ומריעין בשעומדין ותוקעין ומריעין כשיושבין כדי לערבב את השטן, והרי יש בזה איסור כל תוסף דמה"ת די בט' קולות, ותיצרו בתוס' דכשעושיין מצות כמה פעמים

הנה בידוע יש ב' אופנים שעוברין על לאו דכל תוסף ובל תגרע כגון המוסיף בעצם חלקי המצווה כגון הא דאמרו בר"ה (כח.) ובמנחות (מג.) המוסיף חוט בציצית או המניח ב' זוגות של תפילין, וכן כהן הממך ג' פסוקי ברכות כהנים ומוסיף עליהן עוד ברכות וכן יש עוד אופן המוסיף בזמן המצווה כגון הישן בשמיני בסוכה וכדו'.

והרמב"ם (כפ"ב מהל' ממרים ה"ט) מחדש שיש עוד אופן כל תוסף בהוראה דכ' שם הואיל ויש לבי"ד לגזור ולאסור דבר המותר ועמדם איסורו לדורות וכו' ע"כ הזהירה תורה שלא להוסיף ע"ד תורה ולא לגרוע ולקבוע לעולם שהוא מן התורה כגון הרי בתורה כתוב לא תבשל גדי בחלב אמו ומפי השמועה למדו שמה"ת בשר מן העוף מותר מה"ת ואם יבוא בי"ד ויאמר שבשר מן העוף הוא בכלל הגדי ואסור מה"ת הרי זה מוסיף, אבל אם אמר בשר מן העוף מותר מה"ת ואנו נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזירה משום בשר בהמה וכו' וכו' אין זה מוסיף אלא עושה סייג לתורה עכתו"ד.

והיוצא מדבריו שיש עוד אופן לעבור על כל תוסף דהיינו בהוראה והוא ציווי לבי"ד שאם יאמרו על איסורא דרבנן שהוא דאורייתא הרי זה בכל תוסף, וכן אם יבואו ויגידו לעם על איסור דאורייתא שהוא דרבנן הרי זה בכל תגרע.

ובאדרת אליהו (מהגרא"ל) רצה לחדש דהא דכ' הרמב"ם (בהל' ממרים) שיש כל תוסף בהוראה מקורו מהפסוק בפרשתן דכתיב בלשון רבים לא תוסיפו ולא תגרעו, כי בתחילה כתב ועתה ישראל שמע אל החוקים והמשפטים וכו' ואח"כ כתיב לא תוסיפו וכו' ומשמע דבא להזהיר שלא יוסיפו על התרי"ג מצוות משא"כ בפ' ראה דכתיב בלשון יחיד לא תוסיף ולא תגרע ממנו וכו' החיוב על כאו"א מישראל עכ"ד.

אמנם צ"ע קצת דמלשון הרמב"ם בהל' ממרים משמע דהוא מתייחס על הפסוק בפר' ראה דבתוך דבריו כתב וע"ז הזהירנו התורה לא תוסיף וכו' ומשמע דדבריו מוסיבין על הפסוק בפר' ראה.

איברא דבפסיקתא (בפרשתן) כ' עה"פ לא תוסיפו ולא תגרעו וכו' כגון ירבעם בן נבט שהוסיף חגים לישראל, הרי מבואר בדבריו כד' האדרת אל' שמהפסוק בפרשתן לומדין כל תוסף בהוראה כד' הרמב"ם בממרים, וכן משמע מד' הרמב"ן בפרשתן.

אמנם הראב"ד חולק על הרמב"ם בלישנא חריפא וכו' ע"ד הרמב"ם כל אלה ישא הרוח דאפי' אם יקבעוהו חכמים

אמנם במנחת אשר הקשה ע"ד המנ"ח דהרי איסור בל תוסיף ובל תגרע ידרו כרוכין מן השמים ובגדר אחד נאמרו, ואם הרשב"א סבר דלא רק כשגורעין חלק מן המצוה עוברין בבל תגרע, אלא אפשר כשאין מקיימין המצוה כלל ג"כ עוברין בבל תגרע א"כ ה"נ בבל תוסיף לשיטתיה אם מקיים ב' פעמים מצוה אחת ג"כ צריך לעבור על בל תוסיף, וא"כ לא יכול ללמוד כתי' התוס', וע"כ משמע יותר כד' הטורי אבן דהרשב"א פליג על יסוד תירוץ התוס' ודו"ק.

והקובץ הערות עמ"ס יבמות (מהג"ר אלחנן וואסערמאן ז"ל דף צ') מבאר ד' הרשב"א דהא דאמרי' (שם) דיש כח ביד חכמים לעקור מן התורה בשב ואל תעשה, דאל"כ מה ראי' מהא דגורו שאין תוקעין בר"ה שחל להיות בשבת, הרי אין שום ראי' מדיכולין לעקור בשוא"ת אלא עכ"כ דאם ה' שייך בל תגרע לא ה' כח ביד חכמים לעקור אפי' בשב ואל תעשה, מדהוי' ל"ת. ובתוך הדברים מביא רעיון נפלא אהא דאמרי דכח ביד חכמים לעקור בשוא"ת למה דווקא בשוא"ת ומבאר דהרי כל כח החכמים להוסיף תקנות חכמים הוא ע"י שאמרה תורה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, וא"כ כשניצבת מול האדם ב' מצוות א' מצוות התורה וב' מצווה שנית הסותר מצווה הראשונה ואינו יודע מה לקיים, אז הרי הכלל נקוט שאומרין שוא"ת עדיף ויקיים אותה מצוה שהוא בשוא"ת, א"כ ה"נ כיון שיש מצוה דאורייתא ויש מצווה דרבנן שיש ע"ז חיוב מדאורייתא לא תסור, ע"כ אומרין לאדם שוא"ת עדיף, וזו היא סוד הכח שביד חכמים לעקור דבר מה"ת בשוא"ת, והוא חידוש.

ליכא משום בל תוסיף אלא כשמוסיף בחלקי המצוה כגון הלוקח ד' לולבין בפעם אחד, ומוכרח הוא דלא יתכן שיש איסור לאכול יותר מכזית מצה או לטול שני פעמים ד' מינים וכו' עיי"ש.

והרשב"א תי' על קו' התוס' דאין איסור בל תוסיף מדעושינן ע"פ תקנת חכמים שהתורה נתנה להם כח להוסיף ולגרוע מצוות התורה, ותדע מדאסרו חכמים לתקוע ביו"ט שחל להיות בשבת אע"פ דשמא יעבידו רק חששתא דרבנן, וע"כ העושה על פיהם אין בו משום בל תוסיף ובל תגרע.

והטורי אבן (בר"ה שם) העמיס עליו בכמה קושיות קודם אמאי לא סבר הרשב"א כתוס' ועוד דלפי"ד הרשב"א דאם אין מקיימין מצווה כלל עוברין משום בל תגרע, א"כ למ"ד בלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, א"כ בכל מצ"ע שלא יקיים ילקה, כיוון דעובר על בל תגרע, ועוד הק' מה ראייתו דאין עוברין על בל תגרע מהא דגורו לא לתקוע בר"ה שחל להיות בשבת ולכא' מה ראי' בכך הרי שם עוברין גם על מ"ע דתקיעת שופר שהוא גם מדאורייתא אלא עכ"כ כיון דכח ביד חכמים לעקור בשב ואל תעשה, א"כ מאי שנא איסור בל תגרע ממ"ע תקיעת שופר.

אבל המנ"ח (במי' תני"ד) כ' דהרשב"א יודה לד' התוס' שכשעושה מצווה פעמים אינו עובר בבל תוסיף, אלא שרוצה להוסיף טעם לשבח ורבותא שאם זה רצון חכמים יכול להוסיף בחלקי המצווה, ולא כהטורי אבן שס"ל דהרשב"א חולק.

Yetev Lev
D'Rabeinu Joel D'Safmar
Gretz Yisruel Inc.

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל מסאטמאר
בארה"ק תובב"א

נפתלי אילה שלוחה

מעומק לבבינו באנו בברכת מולת טבת לפני ידידינו האברך הנכבד העוסק בלב ונפש לטובת אנשי שלומינו, עומד בראש המערכה לרום קרן קהלתנו, איש אשר רוח בו איש האשכולות, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בעוז ותעצומות, עושה ומעשה בחפץ לב ודיבור, שמו הטוב הולך לפניו בשירים ותשבחות, נעים הליכות ורב תבניות, ידיו נפש כל חי ה"ה העסקן המפואר כבוד שמו מפארים

מו"ה נפתלי הירצקא שטיין הי"ו

רוח החיים לכל קדשי קהלתנו הק' - ובפרט עומד לימין מוסדותינו הק' בארה"ק בכל עת מצוא

לרגל שהשמוחה במעונו בתגלחת בנו היקר כמר ארי' לייבוש ג"ל לסימן טוב ולמזל טוב

וזאת הברכה מאלקי המערכה, שיוכה מעי"כ לגדלו ולחנכו לתורה ולחופה ולמעש"ט מצוץ נחת והרחבת הדעת מכל יוצ"ח, חי' אריכי ומוזני ריוויז וכל מיילי דמיטב, הון ואושר בביתו וצדקתו יעמוד לעד, ומינו דוכי ל"י לנפשי זכי נמי לאתרינא להרבנות פעלים כהנה וכהנה לטובת קהלתנו הק' ולשביעת רצון כל החונים על דגלנו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו ומלכינו כ"ק מרן רבינו שליט"א בראשינו, בב"א.

הנהלת המוסדות בארה"ב

קיצור דינים, מבסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

הוקים להורותם

דיני ברכת הנהנין (מ"א) דיני ברכת המזונות [מזונות, לחמניות מזונות]

נערך ונסדר ע"י הרב יהואל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

מתיקה, (כשיטת הדעת תורה ועוד אחרונים דברוב מי פירות מברך מזונות אף בלא ניכר הטעם היטב בעיסה, וכן משמע בפשטות בש"ת מנח"י ח"ט סי' י"ז. וכמ"כ יש סוגי לחמניות המעורב בהם הרבה תבלין כך שנרגש היטב הטעם בהם, ושמעתי שלאחרונה נצטוו המאפיות מטעם הבד"ץ של העדה החרדית שחוגן מזה שמעריבים בהם רוב מי פירות, שיערבו גם כן מיני תמציות בכדי שיהא ניכר בהם היטב טעם התבלינים).

יודוע ומפורסם דיש פוסקים המעוררים על זה דיש לחשוש שאלו הלחמניות הם בגדר לחם גמור, ושלא לאכול הלחמניות האלו אלא אם כן ברכו מקודם על לחם גמור. (במכתב מבעל שבט הלוי שליט"א שנתפרסם בקובץ מבית לוי כתב כמה טעמים דמעיך הדין ברכתם המוציא: א. דלפי הנהוג היום דמי שמשמשם בלחם זה קובע עליו סעודה ואכלו בתור סעודת ערב ובוקר יחד עם שאר דברים, והכוונה אחת בכדי לחסוך נטילת ידים וברכת המזון, וא"כ הרי זה בגדר לחם שהדרך לקבוע עליו וחיוב בהמוציא אפי' באוכל מעט. ב. דמש"כ הדע"ת דברוב מי פירות לא בעינן שיהא נרגש הטעם, זהו רק לדעת הבית יוסף דדי במעט טעם, משא"כ לדעת הרמ"א בעינן שיהא נרגש הטעם, ועל"פ לדעת ה"ט"ז ושאר פוסקים בעי' נרגש הטעם, ועי"ש מה שכתב עוד בזה).

קביעות סעודה

וכל זה דווקא כשאינו אוכל מהלחמניות הרבה כשיעור קביעות סעודה, אבל אם אוכל מהם כשיעור קביעות, כפי הנהוג לפעמים בשמחות, או בעראפלאן, שמגישים לחמניות אלו בתוספת שאר מאכלים ובצירוף שאר המאכלים אוכל שיעור קביעות, (ובשיעור קביעות נבאר א"ה) לכו"ע מברך המוציא וברכת המזון.

ובמדריך הכשרות של העדה החרדית מובא עצה להאוכלים בעראפלאן, בכדי להמנע מספק ברכת המוציא, שיאכל בתחילה הלחמניה עם חלק מהתוספת ולהפסיק, (בכדי שלא יקבע סעודה על הלחמניה בצירוף שאר דברים) ואח"כ יגמור התוספת, וכמו כן אפשר לאכול בתחילה תוספת שאר המאכלים, ואח"כ לאכול רק את הלחמניה. (ודע שכל ה"ל אינו אלא לדין בני

אשכנז הנהגין כהרמ"א צדיק שיהא רוב מי פירות וכל"ל, משא"כ בני הספרדים המנהג לברך מזונות אף במעורב מעט מי פירות וניכר הטעם, ולכן יש מהם המברכים מזונות על חלות המתוקות, כשאוכלם בלא קביעות סעודה).

הנה פת ולחם גמור העשויה מתערובת קמח ומים ונאפה בתנור, נקבע לו ברכה מיוחדת מחמת חשיבותו - שקובעים עליו סעודה והוא מיזן - וברכתו המוציא וברכת המזון, אולם יש מיני פת שבאופן עשייתם מצד אחד הם דומים לפת גמור, ומאיך אינם כפת, מחמת כמה סיבות וברכתם בורא מיני מזונות, (ובגליונות הבאים נפרט א"ה מיני הפת שהם בגדר מזונות, טעם הענין וההלכה למעשה).

עיסה שנלושה במי פירות

עיסה שנלושה במי פירות, שמן, ביצים, צוקער, מרגרינה וכדו' - ברכתה בורא מיני מזונות ולאחריה מעין שלש, (ש"ע ס"ח ס"ז, כיון דאין דרך בני אדם לקבוע סעודה אלא על לחם הנעשה מקמח ומים, ולא מלחם המעורב בה שאר דברים, דהיא אינה נאכלת אלא לתענוג ולקינוח ודרך בני אדם שאולין מהן מעט דרך ארעי, וברכת המוציא וברהמ"ז אינו אלא בלחם הראוי לקבוע עליו סעודה).

כמות המי פירות

בשיעור כמות המי פירות ושאר תבלינים שצריך שיהא מעורב בעיסה בכדי לברך עליו מזונות - נחלקו הפוסקים בזה, ו"א דבעינן שיהא מעורב בו הרבה מי פירות או שאר תבלינים ומיעוט מים, עד שעל ידי זה יהיה נרגש טעם התבלין ומי פירות הרבה מאוד בכדי שיהא מינכר טעם התבלין יותר מטעם העיסה, (ט"ז, משנ"ב ס"ק ל"ג, וכל"מ בעוד אחרונים בדעת הרמ"א, דלהמחבר אף כשאין הרבה תבלין כל כך על"ז ברכתו מזונות).

ו"א שאין צריך שיעורגש בעיסה טעם המי פירות אלא סגי בזה שמעורב בעיסה רוב מי פירות וכו', דהיינו שלישת העיסה נעשתה ע"י רוב מי פירות ומיעוט מים. (ספר החיים למהרש"ק, דעת תורה למהרש"ם, וכל"מ בפשטות השועה"ר דסתם וכתב דברוב משקין מברך מזונות ולא הזכיר שיהא נרגש הטעם).

והטעם בזה כדכתב בשועה"ר (סעי' א) דאין דרך בני אדם לקבוע סעודה אלא על פת המעורב במים לבד ולא המעורב בשאר משקין.

לחמניות מזונות

לחמניות מתוקות המצויים בזמנינו שנקראות "לחמניות מזונות" העולם סומכים לברך עליהם בורא מיני מזונות, דהם נילושו ברוב מי פירות או מיני

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי הילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

הגה"ק רבי צבי הירש בן רבי אהרן זי"ע מליסקא

בעל "אך פרי תבואה" יומא דהילולא ו"ד מנחם אב (תרל"ד)

הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל אך פרי תבואה נולד בשנת תקס"ח בעיר אוהעל לאביו ר' אהרן ולאמו הצדיקת מרת שרה ושהיתה ניקראת "שרה די בעקערין" ע"ש שהתפרנסה ממעשה אופה, הרה"ק מליסקא זי"ע אמר שמעולם לא שמע הוריו מדברים בנייהם שום דבר אלא א בענין אחד בלבד, האיך ומה עוד ביכולתם לעשות כדי לגדל בניהם לתורה, הרה"ק מליסקא הרבה לספר הרבה בשבח אביו שהי' איש ירא וחרד לדבר ה', ואמר עליו כשהגיע הימנו הרצון חודש אלול מיד הי' ניכר עליו, כי אז הי' הכובע שלו משוך תמיד על עניו מבלי להביט החוצה, וגם על אמו מסופר מצדקותיה, היתה ידוע לצדיקת ובעלת יראת ה' מאד, הרה"ק מליסקא הי' מתייעץ עם אמו בהרבה עניני עבודת ה', היא היתה מכאי ביתו של מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, פ"א בא איש אחד לפני מרן הישמח משה לשאול בעצתו, וכשהשיב לו מרן הישמח משה דעתו הק' פקפק הלה בדבריו הק', והתחיל להתוכח עם הישמח משה, ואמו הצדקנית היתה שם בחוץ ושמעה את הדין ודברים, לא יכלה להתאפק וצעקה עליו, אם רצונך שהרבי יאמר כרצונך למה באת לשאול את פיו, ואמר הישמח משה להאיש ההוא כמה פעמים טוב לשמוע דיבורה של אשה.

כשהי' בן שמונה שנים נתיים מאביו, ואמו לבדה גדלתה לתו"ש במסני"פ ממש, והולכתה על כתיפה ברגל לעיר דעמבין, ללמוד תורה אצל הגאון ר' אברהם זצ"ל מדעמבין, שהי' גאון גדול והי' בקי בכל ד' חלקי שו"ע בכל סעיף וסעיף קטן בעל פה על הלשון, ושם עלה ונתעלה בתורה ועבודה, ומשם יצא לעיר באניאדה ללמוד ולשאוב תורה מבאר תורתו של הגאון ר' הירש"לע חריף זצ"ל מבאניאדה, ואמר הרה"ק מליסקא שכשיצא מבאניאדה לחזור לביתו הי' בקי בחי"מ ח"א עם הקצות בע"פ, ולשני רבותיו אלו הי' קורא סתם "רבי" אבל ביותר היה אדוק ברבו המובהק מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע.

בשנת תקצ"ד נעשה אב"ד ואדמו"ר בק"ק ליסקא, ומאז השליך נפשו מנגד למען בני ישראל אליו מכל קצו תבל להישע ממנו, ואמר הוא בעצמו מי שרוצה להיות רב צריך קודם להשליך מעליו עוה"ז ואח"כ יכול להיות שיהי' לו עוה"ז יותר, אבל מי שרוצה להיות רבי צריך להשליך מעליו גם עוה"ב ואח"כ יכול להיות שיהי' לו עוה"ב יותר, וכן מסופר שפ"א אמר הגאון ר' מנחם א"ש זצ"ל לנכדו של הרה"ק מליסקא לולי הי' זקניך רבי הי' כובש העולם בחריפותו, וכשהגיע הדברים אליו אמר ידעתי גם ידעתי אבל מה אעשה שטבעי היא ששנאני רואה יתום שהולך יחף מוכרח אני להניח הגמ' ולהשתדל עבורו, ונתפרסם שמו לפעול ישועות גדול, וידוע שריפא חולים ע"י חלוקת "צוקער", כשהגיע הדבר לאוני הרה"ק מצאנו זי"ע אמר אז הן פלא על הרה"ק ר' הירש"לע הלא הוא קידש את איבריו ומה שלוקח בידו מסוגל לרפואה.

בי"ד לחודש אב תרל"ד יומא דהאחרון עלי אדמות בחצות היום לבש בגדים נקיים ובגד משי חדש, וישב על כסא קדשו אצל השלחן ובידך את ב"ב, ואמר לכאו"א איך להתנהג, ואח"כ אמר חידושי תורה על הפסוק ראשית ביכורי אדמתך, ואמר רבותי ראשית היא אמונה והאריך בענין זה, ואח"כ צוה להתנו בעל מחבר ספר טל חיים גי"כ לומר דבני תורה, ואח"כ אמר ראוי הייתי להיות בעה"ז עוד עשרים שנה יווען די וועלט וואלט מיך געלאזט", ואמר עוד כמה ענינים ברמו ואמר "רק בשמחה, הספד בין חצות, נישט מאריך זיין, נישט אסאך זאגן, טראגן אין מקוה", ואמר למשמשו "נו" והמשמש הבין תיכף הרמו ולקח מים לרחוץ ידיו ושמעו שאמר כמה פעמים סלה לנו מחל לנו, ודפק בידו על לבו, ותיקן הכובע שעל ראשו ופיאות ראשו, והגביה ב' ידיו לשמים בהשתכחות הנפש, וסגר עיניו וכך השיב את נשמתו ליוצרו ואינו כי לקח אותו אלקים.

הביט אחרי משה

דבוק הי' בל נימי נפשו כל ימי חייו ברבו ה"ה הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, וכבר בנערותו בעודו ילד קטן הביט אחרי משה אחרי כל תנועותיו והנהגותיו בכל פרט ופרט, וממנו לקח לו סדר העבודה בעבודת ה', וסיפר הוא בעצמו שפ"א בהיותו

עוד תינוק מבית הספר והיו חבריו הילדים התוכחו זה עם זה עם הרה"ק הישי"מ לומד גמ' תוס' דהא יושב תמיד סגור בחדרו, והוא השיב להם שיש לו ראי' ברורה דהישי"מ עוסק בתורה דלולא זאת לא הי' פנים נאה כמו שיש לו, הרה"ק הייטב לב זי"ע למד עם הרה"ק מליסקא בחברותא, פ"א אמר הייטב לב

או ישעו, פ"א בא לפניו איש נגיד אחד שהי' רחוק מדרך התורה, והתאונן לפניו שמסחרו נתהפכה לו לרעה ומתירא שיאבד כל רכושו, שאל אותו אם יש לו ידיעה ביהדות השיב האישי שלא, שאל לו אם רוצה שיודיעוהו ממצות ה', ענה לו האישי שאין ביכלתו לקבל עליו שמירת המצות, אמר לו הרה"ק מליסקא, אמשול לך משל למה"ד, לאיש אחד שנסע לעיר הגדולה לייפציג לקנות סחורה, וקנה מסוחר אחד כמות רב מסחורה, וכשרצה לנסוע משם לביתו ראה שנצרך לו שמן למשוח אופני מרכבתו, והיות שהי' באמצע הלילה וכל החניות הי' סגורות, בקש עצה מהסוחר כדת מה לעשות, אמר לו הסוחר שיש לו שמן כזו, ונתן לו ונסע הלה לביתו, וכשיצא לדרכו פגש בחבירו, וחבירו שאל אותו איפה הוא יכול לקבל שמן למשוח את גלגלי עגלתו, השיב לו הנ"ל שעתה נתן לו סוחר הנ"ל שמן כזו, וילך אצלו ובוודאי יתן לו, וכן עשה והלך להסוחר, וביקש ממנו שמן שצריך לו, ענה לו הסוחר שאין לו, אמר לו האישי, שעכשיו אמר לי חבירי שאתה נתת לו שמן זו, השיב לו הסוחר חבירך קנה ממנו סחורה בעד סכום גדול, הוצרכתי לעזור לו, ונתתי לו השמן אבל מה לי ולך, האם מסחרי עם שמן העגלות, סיים הרה"ק מליסקא, כשבא אלי איש שמקבל ממני הדרכה לשמור תורת ה' מוכרח אני לעזור לו בעניני העוה"ז ג"כ, אבל מי שאינו קונה ממני כלום בעניני שמירת המצות ורוצה רק שאתן לו משאלותיו בעניני עוה"ז הרי אינני סוחר בדברים אלו.

לאחד מנכדי הרה"ק מליסקא תאמין לי כשהייתי אברך על עלה בדעתי להשים עין על זקינו אך שהוא עוקב אחרי זקוני בכל תנועותי, גם הישי"מ לעומתו הראה לו חיבה יתירה וקירבו מאד, כשבא בחזרה לביתו מבאנאה, קראו הישי"מ ללמוד עמו בצוותא עם נכדו הייטב לב, והתחילו ללמוד מסכת גיטין, וסדר לימודו של הישי"מ הי' שלמד מקודם פרשת כריתות שבפרשת תצא במתינות מאד, ואח"כ עבר לגמ' וכן הלאה והכל הי' במתינות, והיות שהרה"ק מליסקא הי' חריף מאד בלימודו, לא מצא חן בעיניו כ"כ דרך לימודו זה, ע"כ לא הלך בקביעות ללמוד עמו, אלא הלך מפעם לפעם, אבל לשנים אמר שמתחרט מאד ע"ז.

גדלותו בתורה

בעודו נער קטן הי' נודע לחריף גדול והרבה להתפלפל עם לומדים גדולים ממנו בשנים, פ"א בעודו קטן בשבת שבו הי' צריך הישי"מ לדרוש לפני בני העיר, ובערב שבת ראה הרה"ק מליסקא איך שבחור אחד הכין עצמו להדרשה, והבין שהלה רוצה לפלפל ולבלבל את מרן הישי"מ, אז הכין עצמו כל כוחו להדרשה וחשב בדעתו שלא יתן להבחור להפיק זממו, וכן היה בשעת הדרשה התחיל הבחור הוא לפלפל עם קושיותיו, ותיכף התחיל הרה"ק מליסקא להכות על דקדוקו, וכל מה שהקשה הבחור תירץ הוא בטוב טעם, ויען שהי' ילד קטן קפץ בהתלהבות על הספסל והתוכח לעיני כל הקהל, ואמר אח"כ שעלה בלבו שאפי' לא היי' לו מה להשיב אעפ"כ לא ימנע עצמו מלצעוק, והדבר הי' נאה ומתקבל איך שילד קטן עומד נגד בחור גדול ונצחו.

פ"א הי' אצל הישי"מ חתנו ה"ה הגה"ק בעל ארי' רבי עילאי ז"ע, אמר הישי"מ לחתנו כשהראה על הרה"ק מליסקא "מיט אים קענסטו שמעסן אין לערנען".

פ"א אמר לאיזה מתנגד שרצה להראות חריפות ופילפולי דאורייתא, בזה"ל: על לימוד התורה צריכים שכל הישר, ואיך יכול להיות שאתם יכולים ללמוד, הלא אם הי' לכם שכל הישר היית נעשה חסיד.

צער גידול בניו

צדיקים אין להם מנוחה בעוה"ז וכל ימי חייו סבל צער גידול בניו, כי הי' שבעה בניו ושלוש בנות, וכל השבעה בניו ושנים מבנותיו נעדרו ל"ע בחייו, הילד האחרון הי' חלוש מאד, הוא נולד ע"י תפלתו שעל ציונו של הט"ו, שהי' הרה"ק מליסקא על ציונו וביקש ממנו בזה"ל: "רבי, איך האב מיך געפלאגט איבער אייער תורה, איהר האט בכח צו העלפן, ע"כ בעט איך אייך איר זאלט מתפלל זיין צו השי"ת איך זאל געהאלפן ווערן מיט א בן זכר", ואמר הרה"ק מליסקא "איך האב פארגעסן מתפלל זיין שיהא בן של קיימא", ובשעת הלוי' אמר הפסוק ושחט אותו על ירך המזבח, וסיים שכשמביאין קרבן צריכים לחזור בתשובה, והתחיל לבכות בכי רבה.

ומקרבן לתורה

גם אנשים שלא שמרו תורה ומצות כראוי באו אצלו לבקש ממנו שיברכם ויתפלל בעדם, ועייז קרבם לתורה ומצות, שביקש מהם שאם יבטיחו לו שישמרו שבת ושאר מצות

לוח ההילולא

י"ג אב

- ❖ רבי נתן נטע ב"ר שלמה (מגלה עמוקות) - שצ"ג
- ❖ רבי מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג ב"ר אברהם - תקפ"ט
- ❖ השר רבי משה מונטיופארי ב"ר יוסף אלי' - תרמ"ה
- ❖ רבי יוסף גרינוואלד אב"ד פאפא ב"ר יעקב יחזקי' (יהי יוסף) - תשד"מ

י"ד אב

- ❖ רבי צבי הירש מליסקא ב"ר אהרן (אך פיר תבואה) - תרל"ד
- ❖ רבי צבי ב"ר יעקב יצחק (החחה) מלובלין - תקצ"א

ט"ו אב

- ❖ רבי מאיר נתן ב"ר חיים מצאנז - תרט"ו
- ❖ רבי אשר (השני) מטטאלין ב"ר אהרן מקארלין - תרל"ג
- ❖ רבי צבי הירש מרידיניק ב"ר ברוך מגארליץ - תרע"ח

י"ז אב

- ❖ השר רבי שמשון ווערטהיימער מוויען ב"ר יוסף - תפ"ה
- ❖ רבי אברהם מרדכי מפינטשוב ב"ר בנימין זאב יעקב - תקפ"ד

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — פ — בלתי מוגה

יום א' פרשת נשא תשס"ט לפ"ק

ביקור כ"ק אדמו"ר מדינוב שליט"א בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית וואל יע"א

רבינו קיבל פניו בכבוד

ודיברו אודות התקשרותם של הצדיקים לבית סיגוט עם בית

מונקאטש

ישאל האדמו"ר מדינוב: דער רבי האט געקענט מיין פעטער דער סטריזובער רבי (הגאון הצדיק רבי חיים שלמה האראוויץ ז"ל מח"ס דרכי נועם עה"ת ומועדים ושרית)?

רבינו יא: כ'האב איהם געקענט, ער איז געווען א איידעם ביי רבי רפאל דער בערבשטער רב (הגה"צ רבי רפאל גראס אבד"ק בערבשט, ה' גיסו של הגה"צ אב"ד וואלאווע אבי אמו של מרן רבינו שליט"א, כי הגה"צ רבי רפאל היה התן הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל מיימלבוים מוואלאווא ז"ל, התנו וכן אחיו של מרן הייטב לב ז"ל).

ווען ער האט שוין געהאט קינדער האט ער געדארפט האבן פרנסה, האט מען געוואלט אפטיילן א דארף בערסאניף פון די אנדערע דערפער, און מאכן דארט פאר איהם א רבנות - בערבשט איז אויך א דארף, נאר ס'איז אביסל א גרעסערע דארף - איז ער געגאנגען דארט אויף שבת, און ער איז פאר זיי געפעלן, ווען ס'איז געקומען שלש סעודות, האט ער דארט געפירט שלש סעודות אין בית המדרש, און האט געזאגט ה' מלך (פסוקי היחוד שנהגו לומר בעת סעודה שלישית אצל ח"ו מרן הייטב לב ז"ל), האבן זיי איהם שוין נישט געוואלט פאר א רב, ווייל דארטן זענען געווען וויזשניצער חסידים, און זיי זאגן נישט ה' מלך ביי שלש סעודות, איז צוליב דעם איז ער געווארן אויס רב.

האט ער געהאט גרויס עגמת נפש פון דעם, האט ער זיך געצויגן קיין מעמעשוואר און געהאט דארט א בית מדרש. ווען ס'איז געווארן די קריג האט ער איבערגעלעבט די

קריג, ער מיט די רעביצין און די קינדער, ווייל אין מעמעשוואר האט מען נישט דעפארמירט (משם לא הובילו הרשעים את התושבים להגנטא'ם לעיר אוישוויץ כמו שעשו בשאר מקומות). האט ער געזען אז דער "ה' מלך" האט איהם מציל געווען...

נאכ'ן זיין אין בערסאניף איז ער געווען רב אין א מקום וואס הייסט זאליזשא (בגלילות מונקאטש), און דארט האט ער אויך געהאט עגמת נפש, דערפאר איז ער געגאנגען אויף מעמעשוואר.

האדמו"ר מדינוב: אונזער זיידע דער סטריזובער רב, רבי משה לייב ז"ל, דעם דרכי תשובה'ס ברודער (בני הגה"ק השם שלמה ממונקאטש ז"ל) האט געגעסן קעסט אין צאנז צעהן יאר (כי היה התנו של הרה"ק מגארליץ בן מרן הדברי חיים ז"ל), במילא האט ער זיך איינגעפירט צאנזער מנהגים.

ער פלעג קומען קיין מונקאטש איין-צוויי מאל א יאר, ער האט דארטן געהאט דעם טאטנ'ס חסידים. אין מונקאטש האט מען נישט געזאגט ביי שלש סעודות "ה' מלך" אזוי ווי אין דינוב, ווען ער איז געקומען האט ער געפירט שלש סעודות און ער האט געזאגט "ה' מלך", האט דאס אביסל פארדראסן פאר זיין טאטנ'ס חסידים, האט ער געזאגט "אה, איך זאג 'ה' מלך", יענער האט א ברירה צו זאגן אז נישט... ח"ו"

רבינו: אין צאנז האט מען געזאגט נאר "ה' מלך" אן שמע ישראל.

האדמו"ר מדינוב: מיר דאכט זיך אז סאטמאר איז די איינציגסטע וואס זאגן ה' מלך מיט שמע ישראל.

פעמער ז"ל האט געדאוונט אין א בית המדרש, דעמאלטס איז געווען ראש חודש און ער האט געזאגט הלל, דער מונקאטשער רב איז דורך געגאנגען די גאס און האט ארויס געהערט אויף די גאס ווי דער פעמער זאגט הלל, האט ער זיך אפגעשטעלט און צוגעהערט, און זיך אנגערופן "ער זאגט גוט".

דעמאלטס ווען מונקאטשער רב איז געווען אין סיגעט, האט זיך דער זיידע דער עצי חיים געהאט ארום געקריגט מיט קהל, ווייל דעמאלטס האט מען געצאלט רח"ש פאר'ן רב אזוי ווי מ'האט זיך געפירט אין אלע קהילות, אז פאר ווען מ'האט התונה געמאכט איז מען אריינגעקומען צום רב און מ'האט איהם געגעבן רח"ש,³ קהל האט געוואלט

רבינו: דער זיידע ז"ל דער ייטב לב האט דאס גענומען פון רבי ר' הערש פון רימאנאב.¹
האדמו"ר מדינאב: ס'איז א וואונדער פארוואס מ'זאגט נישט, מ'זאגט דאך 'נמליכו וניחדו', נמליכו, איז מיינט ד' מלך, וניחדו, איז מיינט שמע ישראל, אזוי קומט דאס מאקע.

*

רבינו: ווען רבי חיים שלמה דער סטריזשובער רבי האט התונה געהאט, איז די התונה געווען אין סיגעט, דעמאלטס איז דער מונקאטשער רב (כ"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל) געקומען קיין סיגעט אויף די התונה, און דער פעמער ז"ל (מרון רבינו בעל דברי יואל) איז אויך געווען אויף די התונה,² און דער

בנחמת כל ישראל ושמהתן, א"ד ש"ב ידירו דוש"ת באהבה רבה מצפה להצלחתו, ח"ק.

ומוסף רבינו בשולי היריעה: "פ"ש ברגשי כבוד והלל כרוב גדלו אל כ"ק מהו' הרב הגאון הצדיק המפורסם ב"ק חו"פ ע"ה פ"ה, רם וגבה ונשא, שושילתא דיהוסא, מזה בן מזה כקש"ת מוה"ר חיים אלעזר שפירא האבדק"ק מונקאטש שליט"א, צר לי על אשר לא אוכל למלאות המבקש בשלימות בדבר השושבינות כאשר כתבתי למעלה, אמנם אנכי הנני מוכן ליסע ולבוא להתעלס יחד באהבים, והשי"ת יעזור להתראות בשמחה, א"ד ידירו ומכבדו ומוקירו כ"ח בכל מיני אותות הכבוד כערכו הרם והנשא, ח"ק.

3

בשנים קדמוניות כשהיו הקהילות כתיקונן עם רבניהם הי' נהוג שהמחותנים הלכו להרב דמתא ומזמנים אותו בכבוד סידור קידושין ומסלקין לו שכרו הרח"ש [ראשי תיבות רב חזן שימש], שהיו רגילים לשלם להרב על הסידור קידושין, ולהחזן והשמש שהיו עורכין את החופה, ורמז לזה בעל הטורים פ' שופטים וז"ל בכרכת ה' אלקיך אשר נתן לך שופטים (דברים טו, ז). כלומר ליתן לשופטים בעין שנאמר לתת מגות למחזיקים בתורת ה', ע"כ. ועי' בשולחן העור סי' ו' סעי' ז' סק"ג בשם ספרים הכוונה דבכל עת שמכרכין השי"ת בכל מיני שמחה בחתונה וברית מילה ומקבל ברכה מאת ה' צריך ליתן להם. וגם רמז לזה עפ"י מ שנאמר (תהלים טו, ב) רח"ש לבי דבר טוב וגו' דבאלשיך הקדוש מפרש כל המזמור הזה על שמחת חתן וכלה.

ובס' נחמד מזהב בהקדמה כתב בשם הרח"ק מקאמיר זי"ע טעם על שנותנים רח"ש, כי אחו"ל (אמת פ"א מ"ב) על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים... והנה נישואין נקרא בנין כמו שאנו אומרים והתקין לו ממנו בנין עדי עד, ולכן צריך להיות נוסד על ג' עמודים, ולכן נותנים רח"ש, הרב הוא תורה, והחזן הוא השי"ן הוא עבודה זו תפלה, והשמש הוא בחי' גמ"ח שגומל חסד ומשמש את ישראל, וכאשר נוסד על ג' עמודים אלו בתחלת הבנין אז עוזר לו השי"ת שיהיה בנין עדי עד.

ובהערות לס' שולחן העור ע' קל"ג כתב וז"ל, ואנכי שמעתי בשם גדול א' שלא היה לו בנים ל"ע ומן מרובה והתנצל לפני הגה"צ משיטאווא

1 הרבה הליכות ומנהגים אשר בחצר בית סיגעט קיבל מרון הייטב לב ז"ל מעבודתו של הרח"ק הרבי ר' הערש מרימאנאב ז"ל, וא' מהם הי' ענין אמירת "שמע ישראל" בסעודה שלישית אחר אמירת ה' מלך בקול רם וברגשי אש קודש.

ומענין לענין יש לציון מש"כ בס' דברי חנה, שהרה"ק מראפשיץ אמר: "מה רוצים המשכילים הרשעים, הלא אנכי אומר ה' מלך בס"ג, ואם לא יחדלו ממעשיהם של הסתה והדהה, אלך ואומר גם שמע ישראל ואז לא יסאר מהם שריר ופליט". וכענין זה מתאמרא השם הרה"ק מציעשנאב אשר הירבה ללחום נגד נגעי הציונות, ואמר שילך ויסע מעיר לעיר לומר ה' מלך בסעודה שלישית ולהכריח בזה את הציונים, ואם לא יצליח בזה, יתחיל לנהוג כצדיקי בית סיגוט לומר גם שמע ישראל, והדברים עתיקים.

2

ומן הנכון להעתיק כאן מכתב קודש ששלח מרון רבינו ז"ל לקריאת שמחת הנישואין הג"ל אחרי שכובד בשושבינות בביתו ש"ב של החתן והכלה (כי האדמו"ר מסטריזש היה נבדל של הרח"ק מנאלחין שהיה חתן מרון הייטב לב, וגם אבי הכלה האב"ד בעירעטת היה חתן של רבי יוקל אב"ד וואלאוא חתן וכן איתו של מרון הייטב לב ז"ל), וגם הרח"ק המנחה אלעזר ממונקאטש שהי' ש"ב של החתן רבי חיים שלמה והי' העומד מצד החתן הצטרף גם הוא לקריאתו של החתן אצל רבינו לכבודו בשושבינות אל החתונה שנקבעה להתיקים בבערבעשט, בשנת תרע"ט.

ורבינו השיב לו בזה"ל (והיא לו נדפסה בדבריו יואל נכתמים ח"א, עמ קע"ט, נכתב קפ"ה): אל כבוד ידידי הב' החתן החשוב חרף ובקי, ותיק מלא עתיק, חכם ונבון, בנש"ק מאילי תרשישים כש"ת מו"ח חיים שלמה ג"י ויופיע לנגח, מכתבו הגיעני זה כבר והנני כבר מסרתי דברי... כי הנני מוכן בעוה"ת ליסע ליקח הכל בשמחתו ולשמחה אתו עמו ביחד ביום שמחתו הוא יום כלולתו בשעטו"מ, אמנם בדבר השושבינות מה אעשה כי לא אוכל למלאות המבקש יען שזו תחי' אין ביכולתה כעת ליסע באלה מסעי מהמת הכרחה לה לעסוק ברפואות... והשי"ת יעזור במהרה כרוב בריאות... והשי"ת יהי בעזרו ויהי שמחתו שלימה ויוווגו יעלה יפה לדור ישרים יבורך בחי' נחת והרחבה ובמהרה נוכח לראות

ארימאן וואס האט געדארפט התונה מאכן, און ער האט נישט געברענגט קיין רח"ש, האט מיין זיידע געזאגט איך לאז נישט מיזאל פאר איהם מסדר קידושין זיין, ווען יענער האט געברענגט די רח"ש געלט, האט דער זיידע דאס געלט אפגעציילט איינס צוויי דריי... און עס אוועק געלייגט אין די לינקע זייט, און שפעטער האט ער איהם געזאגט "מסתמא ביסטו א בעל חוב צוליב די התונה", און האט געעפנט דאס רעכטע לעדל, און האט איהם געגעבן צען מאל מער וויפיל די רח"ש איז געווען, זאגנדיג "איך וועל דיר געבן, איך וועל דיר געבן, אבער וואס ס'איז מיינס איז מיינס..."⁶

*

ונסתובבה השיחה כמה שסבלו הרבנים הרבה מראשי הקהילה ע"י שהרבנים היראים להמו נגד המתחדשים רבינו: ווי לאנג איז דער בני יששכר געווען אין מונקאטש? האדמו"ר מדינוב: כ'זוייס נישט, אבער דאס ווייס איך יא, אז ער האט געהאט רדיפות אין אסאך שטעט, און אין מונקאטש האט ער געהאט די גרעסטע רדיפות.⁷

יותר גדול לרב העיר שדרים המחוטנים שם, וחלק קטן יותר להרב הבא לשם לסדר קידושין, עיי"ש.

6

בס' דרכי משה החדש (תולדות המהר"ם שיק) העתיק מכתב מבעמח"ס שולחן העור בעניני הנהגות המהר"ם שיק, ובאות נ"ט כתב וז"ל: "ולקחת דבר מצוה כגון אתרוג ותפילין וכדומה, לא לקח רק מדמי רח"ש שהי' בידו, באומרו כי לפי התורה הקדושה מעות אלו שלו הוא."

7

הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל שימש ברבנות בכמה עיירות ריבאטיטש, סטריזוב, האלישיץ, דינוב, ובשנת תקפ"ה עזב את מדינת גאליציה והתיישב במדינת אונגארין ועלה לכהן פאר בעיר מונקאטש, שם במונקאטש היה לו צרות ורדיפות הרבה מהמתחדשים עד שהלשינו עליו לפני הממשלה והיה לו משפט קשה ויצא דינו לרעה ליסרו מכות מדרות ולגרש אותו מן העיר. וסיפר רבינו שליט"א שאיש אחד מידידיו וחסידיו אשר כאב לו מאוד על כבוד רבו וכי יעשה כזאת במקומינו לייסר בשבט לרב בישראל, על כן החליט ללכת להשלטונות באיטליא דרבנן ויאמר שהוא הרב והוא יקבל את המכות במקומו, וכן היה. כאשר נודע להבני יששכר מזה ידע היטב שאף כי ניצל מגזירת המכות מכל מקום מוכרח הוא לעזוב תיכף את העיר, ונפרד מידידיו, וכמובן שגם האיש הנ"ל בא להפחד ממנו, שאל לו הבני יששכר: באיזה ברכה אברך, בני, עשירות, או אריכות ימים, ענה לו האיש בכמהו: הנה הרב נוסע כעת וממהר לדרכו על כן יעזוב נא כאן את כל הברכות אצלי ומה שלא אצטרך אשלח בחזרה... וכירכו הבני יששכר בברכה המשולשת, וזכה לכולם.

זיין אהער געשטעלט (כדרך המתחדשים, כמו שהיה בכמה עיירות שהנהלת הקהילה היה ביד תושבי העיר, והרבה מהם הי' בכחינת והעשיר יענה עוות כידוע), האבן זיי געזאגט אז ווער ס'מאכט התונה זאל אריינקומען אין קהל אפיס, כדי קהל זאל האבן די ווערטשאפט, און זיי וועלן שוין געבן פאר'ן רב דעם חלק וואס באלאנגט פאר'ן רב, דער זיידע האט געזאגט ניין, ער האט געוואלט מיזאל אריינקומען צו איהם,⁴ אבער קהל האט איהם נישט געפאלגט, און זיי האבן ארויס געלייגט א צעטל, אז פון היינט און ווייטער ווער ס'מאכט התונה זאל קומען באצאלן רח"ש אין קהל'ס אפיס.

ווען דער מונקאטשער רב - וואס איז דעמאלטס געווען אין סיגעט - האט געזען דאס צעטל, האט ער פארשטאנען - צי ער האט געוואוסט - וואס דאס מיינט, האט ער אראפ געריסן דאס צעטל.

האדמו"ר מדינוב: דאס איז געווען אין די צייטן פונעם עצי חיים?

רבינו: יא.

האדמו"ר מדינוב: דער זיידע (בעל מנחת אלעזר) איז געווען א קפדן לגבי דעם ענין פון רח"ש,⁵ ס'איז געווען אמאל א

זג"ל, והשיב לו כי לא שילם הרח"ש כראוי, ומיד הלך ושילם הרח"ש ונפקד בוש"ק, ואמר כי רח"ש הם ראשי תיבות ר"חל חנה שרה אשר שלשתן עקרות היו ונפקדו, ועל כן תשלומי רח"ש מסוגל להו, ע"כ.

ובענין נתינת רח"ש בזמננו עיי' ביו"ד סי' רמ"ה סכ"ב, ובשו"ת התם סופר חו"ד סי' ר"ל, שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' רצ"ו, שו"ת תשורת ש"י תנינא סי' ק"ה, שולחן העור הג"ל באריכות, שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' ק"ב, ועוד הרבה ספרי אחרונים שדנו בזה.

4

מזן רבינו בעל ברך משה ז"ל אמר פע"א על מה שהקפיד אביו מרן העצי חיים שיבואו דייקא אליו לשלם את כסף הרח"ש, ואמר שטעמו ונימוקו הי' כי בהיות עיר סיגעט עיר גדולה, לכן לא מסתייעא מילתא להכיר את כל תושבי המקום, אולם בהגיע עת משוש בבתים הרי מוכרחים המה לבוא אליו, ואז יראה את התנהגותם ויכיהם על הדברים הצריכים תיקון.

ועיי' בשולחן העור (סי' סו ע"ד) שכתב דהסידור קידושין צריך להיות ע"י הרב האב"ד דייקא וכן נתינת הרח"ש, כי עיי' יהיה להרב עינא פקיהא על כל החתונות שבעיר שיהיו כדת משה וישראל ולבל יפרצו פריצות בעניני וחסין ושאר ענינים וכדו'. ובהו יובן הדבר שהקפידו כל הני צדיקים כ"כ על ענין הרח"ש.

5

עיי' בשו"ת מנחת אלעזר (ה"ג סי' ל"ט) בחתן וכלה שנסעו מערים לעיר אחרת והעמידו שם החופה, וכתב שם ביורו הלכה שצריכים ליתן חלק

רבינו: ער איז דאך אינגאנצן געווען אכט און פופציג יאר, און איז אין אזויפיל פלעצער געווען רב.

האדמו"ר מדינוב: דער תתם סופר איז אויך געווען רב אין אפאר שטעט, דאס איז ווייל מ'האט אידס געגעבן א גרעסערן געהאלט מיט א גרעסערע ישיבה, אבער דער בני יששכר האט מען געבעד פארטריבן פון איין שטאט צום אנדערן...

ער איז געווען א פעסטער און א שטארקער רב (שלום בעוו ותעצומות נגד המתחדשים).

אמאל זענען געווען בעלי בתים וואס האבן דעם רב זייער שטארק מצער געווען.

האדמו"ר מדינוב: דעם טאטנס ספרים די בוך משה זענען זייער בא'שעמיט, די תורות האט ער געזאגט אלץ סיגעטער רב אדער שפעטער?

רבינו: ניין, דאס איז פון די לעצטע יארן.

רבינו: מ'זאגט נאך אז דער פעטער ז"ל (מרן רבינו בעל דברי יואל) האט אמאל געזאגט אז די עמי הארצים האבן פיינט תלמידי חכמים (עי' פסחים מה:), און זיי דארפן זיי מצער זיין, האט יעדער איינער גענומען פאר זיך א איידעם א תלמיד חכם, האט יעדער איינער געהאט ביי זיך אין שטוב א תלמיד חכם צו קענען מצער זיין, אזוי האבן זיי יוצא געווען די מצוה... נאכדעם זענען זיי קלוגער געווארן, און געזאגט אזוי פארוואס דארף יעדער איינער האבן עקסטער א תלמיד חכם מצער צו זיין, בעסער איז אז אלע זאלן מצער זיין דעם רב, גאנץ קהל וועט מצער זיין איין תלמיד חכם...

האדמו"ר מדינוב: פון די סיגעטער תורות איז גארנישט געבליבן?

רבינו: ניין, ער האט נישט געשריבן נאך די מלחמה.⁹

האדמו"ר מדינוב: יעדעס ווארט איז זייער שיין.

רבינו: דער מונקאטשער רב (בעל המנחת אלעזר) האט דאך געזאגט א שהחינו אויף יעדן ספר ווען ער האט ארויס געגעבן.¹⁰

9

ע'י בסי' ומשה היה רועה (ה"ב ע"ג פ"ה) שבהיות רבינו אברך צעיר לימים סמוך על שולחן חותנו בקערעצקי הי' לו שעה מיוחדת בכל יום שאז רום עלי גליון את חידושי תורתו ככל מקצועות התורה, חידושים רבים ועצומים העלה אז על הכתב, וחותנו הק' היה משיים את עניני עליהם, ולא הסתיר את גודל התפעלותו מדברי פי חכם חן.

דער טאטע ז"ל (מרן רבינו בעל ברך משה) האט אמאל פארציילט, אז דער דרכי תשובה האט געפרעגט דעם ערונת הבושם, פארוואס זיין קהל הארכט איהם יא, אבער זיין קהל איז מונקאטש רייסן זיך ארום מיט איהם, האט איהם דער ערונת הבושם געזאגט "ס'איז אזוי, אז קהל מוז זיך ארום קריגן, איך פראביר זיי נישט צו בעטן, קענען זיי מיר נישט מעיז פנים זיין, אמאל אמאל אז איך בעט זיי שוין קענען זיי מיר נישט צוריק ווייזן, אבער בדרך כלל בעט איך נישט פון זיי.

אך לדאבוננו נאבדו חידושים אלו בשנות הזעם, ורבינו התבטא הרבה פעמים בצער רב הכל על דאבדון על הכתבים שנאבדו לו, ופע"א תחת אחד השיחים התנצל רבינו על מה שלא רשם את הדברי תורה שהשמיע לפני עם קהל ועדה במשך שלושים שנה ששימש ברבנות אחרי המלחמה, ולא נשאר כלום מתקופה זו - רק מעט מוזער חידושי אגדות וכירורי הלכות אשר כתב רבינו עם שאר ת"ח - כי מגודל הצער והעגמו"ג שהיה לו מזה שאבד את החידושים הקורים שכתב בשנות קדם, לא היה יכול לצמצם את עצמו לכתוב חידושי תורה.

ובהקדמה לספרו הק' ברך משה מזכיר רבינו דבר זה, וז"ל: "וכן גם אני בעניי חסדי ה' אוכיר תהלות ה' אשר מעודי עד היום הזה חני השי"ת לילך בדרכי אבות לדרוש ולהדוש חידושים דאורייתא ולעשות ציצים ופרחים... אמנם כבר אמרו ח"ו"ל הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל, והמון חידושים רבים אשר העליתים על הכתב בימינו מקדם, נאבדו בימי הזעם, ושוב אח"כ אפפוני אהזוני חבילי טרדים ולא היו עיתותי בידי למשוך בקסת הסופר כאות נפשי", עכ"ד.

10

ע'י בשו"ת מנחת אלעזר (ה"ד סי' ס"ה) "ולפענ"ד מב"ש בגמר חיבור ה"ת בדפוס אשר לאו כל אדם זוכה לזה, והוא דבר השיבות ביותר וכו', על כן נהגתי לברך שהחינו גם בהוצאת חיבוריי מנה"א ח"א וח"ב בפני

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל כי בעיר סיגעט היו אנשים פרוצים וריקים אשר ציערו את מרן העצי חיים והלבו וסיפרו לפני מושל העיר עלילות ברשע על העצי חיים, ומושל העיר שאל את העצי חיים בתימהון האיך יוכלו אנשים מישראל לדבר בלשון גס כזה בגנותו של הרב שאפילו אצליהם לא ידברו ככה על השבויהם, והשיב לו העצי חיים בהכמה כי בוודאי אצל האומות לא יהיה דבר כזה לדבר סרה על החשובים כי הם ינחו את ההמון לנפשו להתנהג כרצונם, אבל אצל בני ישראל הרב מתעב ככל מעשיהם של ההמון ומרבה לייסרם שיתנהגו בדרך התורה ועל כן יש להם שטאה כנגדו, ודפח"ח.

האדמו"ר מדינוב: ער האט נישט געלאזט שרייבן אויף זיין מציבה קיין שום שבחים, נישט הגאון און נישט הצדיק, נאר "חיבר הרכה חיבורים נחמדים ויקרים".
רבינו: דער ייטב לב האט אויך געהייסן שרייבן אויף זיין מציבה "השאר אחריו ברכה חיבורים יקרים".

*

רבינו: אין וועלכן יאר איז רבי שלמה'לע (בעמח"ס שם שלמה) געקומען קיין מונקאטש?

האדמו"ר מדינוב: סוף די למ"ד יארן (בסוף שנות תר"ל).

רבינו: בערך תר"מ, אזוי איז מיר עפעס אויסגעקומען.

האדמו"ר מדינוב: קודם איז ער געווען רב אין סטריזוב, דארטן האט ער אויך געהאט אסאך רדיפות, דארט איז בעיקר געווען די רדיפות וועגן די סאדיגורא מחלוקת.

רבינו: דער ערשטער בריוו פונעם דברי חיים – גאר א שארפן בריוו – בנוגע די מחלוקת,¹¹ איז געגאנגען צו רבי שלמה'לען קיין סטריזוב, ס'איז נעבן ריישא, דארטן זענען געווען סאדיגורער חסידים, חסידים האבן געזאגט בדרך צחות, אז מ'האט גערופן די שטאט 'ריישא', ווייל דארט איז געווען 'רישא' פון די מחלוקת, דארט האט זיך דאס אנגעוויבן.

דער דברי חיים האט שטארק מקרב געווען רבי שלמה'לען, ער איז געווען א מחותן מיט איהם, ווייל זיין זוהן דער סטריזובער רב ז"ל רבי משה לייב איז געווען א איידעם ביים גארליצער רב.

ער איז געווען פון די וואס האבן זיך מתעסק געווען מיט די טהרה פונעם דברי חיים, דאכט זיך מיר אז ער איז געשטאנען ביים ראש, ער האט געזאגט "ער בעט דעם רב זאל זיך אליין טובל'ן", ער האט געזאגט אז ער איז מאמין אז ער האט זיך אליינס גע'טובל'ט.¹²

11 אאמ"ר רבן של ישראל זי"ע (ה"ה הדברי חיים) בחיים חיותו נהגתי כן. [וע"ע בהקדמת שו"ת מנחת יצחק ח"א וחי' שנו"ג בדבר זה באריכות וס"ל דיש לברך ברכת שהחיינו בגמר הדפסת חיבור].

11 ויש לציין שס' פי צדיק (עמ' רע"ט) כתב שבאותו לילה שהרה"ק כתב המכתב הג"ל ירד וטבל עשרות פעמים במקוה באמצע הכתיבה, עיי"ש.

12 עיי' בס' הדרת קודש (עמ' מ"ג) שהגה"ק מנאסד סיפר שבעת הסתלקותו של הרה"ק מצאנו עמוד השם שלמה על גליון ואמר בקול חוצב להבות אש ובהתעוררות גדולה: "ווער וועט זיך וואגן צו פסל'ן די ציצית פונעם הייליגן רב", והבטיחם לתוך הכנף של הטלית קטן שלו.

האדמו"ר מדינוב: רבי נתן דוד פון שידלאוועץ (נכד היהודי הק' מפרשיסחא) האט געברענגט דעם שם שלמה קיין צאנז, ווען זיין מאמע רבי אלעזר לאנצהוטרער (מחבר ספר יודעי בינה בן מרח הבני יששכר) איז אוועק, האט ער נישט געהאט קיין רבי, איז רבי נתן דוד פון שידלאוועץ געווען אזוי ווי א מחותן, ווייל זיין זוהן רבי שרגא יאיר דער ארון עדות (אבד"ק ביאלעכושעג) איז געווען א שוואגער מיטן שם שלמה, ביידע זענען געווען איידימער ביי רבי שמעלקא סאסובער (בן הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ז"ל).

האט דעמאלטס רבי נתן דוד געזאגט "מחותן, קומט מיט מיר קיין צאנז, איר וועט מיר זיין מכיר טובה".¹³

רבינו: איר זענט דאך אויך אייניקלעך פון רבי נתן דוד.

האדמו"ר מדינוב: יא, מיר זענען אייניקלעך בן אחר בן (כי אבי אביו הרה"ק רבי נתן דוד מפארציווא התנו של הרה"ק רבי משה לייב סטריזובער הג"ל, היה בנו של הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא, בן הרה"ק רבי נתן דוד ז"ל).

רבינו: רבי נתן דוד איז געווען א שטארקער צאנזער חסיד, כאטש ער איז געווען א פוילישער רבי, איז ער געווען א צאנזער חסיד.

האדמו"ר מדינוב: ער איז אמאל געקומען צו פארן קיין צאנז אויף א שבת מיט הונדערט פופצית חסידים, דער זיידע (בעל מנחת אלעזר) ברענגט אין דברי תורה (מהחרא ב' אות כ"ג), אז דער צאנזער רב האט איהם מכבד געווען צו זאגן תורה, אבער ער האט נישט געוואלט זאגן תורה באתריה דמר, האט ער געזאגט "ס'שטייט אין פרשת שמיני (ויקרא י, ט) וישמע משה וייטב בעיניו, איז א סימן אז ס'איז בעסער צו הערן ווי צו זאגן". די תורה האט ער געזאגט אין צאנז.¹⁴

13

עיי' בס' שיה זקנים שרביה"ק בעל הדברי יואל סיפר שפע"א היה השם שלמה בצאנז בהג הפסח והרה"ק מצאנו הזכיר בעלה ויבוא את כל המועדים, והשם שלמה הרהר בדעתו ליישב הכוונה בזה, והדברי חיים תפס מחשבתו, עיי"ש.

14

עיי' בס' דברי תורה (מהחרא תינא, עמ' קפ"ה, אות כ"ג) ז"ל: וכענין זה שמעתי גם כן בשם הרב הקדוש מו"ה נתן דוד משידלאווי זי"ע, בהיותו בקהלת צאנז בשבת קודש אצל רבינו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע, ציחה רבינו בעל דברי חיים בעת השולחן לומר תורה, והוא (הרה"ק משידלאווי) היה דבוק באהבת ואימת רבו ביראה גדולה מנדע ומתיירא לומר תורה בפניו, ועם כל זה לא רצה להמרות פיו שלא לומר, על כן פתח ואמר [בפרשת שמיני] וישמע משה וייטב בעיניו, כי בכל פעם

רבינו: ער (הרבי מלובלין) האט געזאגט אז דער רבי ר' אלימלך האט געהאט אויף איהם א הקפדה, ווייל ער האט דאך אויך אנגעהויבן צו פירן בחייו פון רבי ר' אלימלך, און ווייל דער רבי ר' אלימלך האט געהאט א הקפדה, האט ער זיך אוועק געצויגן ווייט, ער זאל נישט זיין געבן זיין רבי'ן.

האדמו"ר מדינוב: דער זיידע ברענגט אויף א פלאץ אז א תלמיד פון רבי ר' אלימלך איז געפארן צום רבי'ן פון לובלין, פארנדיג האט ער באגעגנט דעם רבי ר' אלימלך, איז איהם געווען אום בא'טעמ'ט אז ער פארט צום רבי'ן פון לובלין, האט ער געזאגט "דער רבי איז מיר צו הויעך, איך קען נישט אזוי הויעך אנקומען" (ולכן הוא חוסה בצל הרה"ק מלובלין תלמיד הרה"ק הרבי ר' אלימלך).

מיט דעם מייטש דער זיידע דאס וואס ס'שטייט (דברים יא, כב) ולדבקה בו, און חז"ל זאגן הדבק בתלמידים ובחכמים (הובא ברש"י שם), לכאורה וואלט דאך געדארפט שטיין הדבק בתלמידי חכמים, נאר די כוונה איז הדבק בתלמידים, און דורך דעם וועסטו קענען צוקומען צו די חכמים.

רבינו: דער ייטב לב (פרשת פנחס) זאגט פארוואס איז משה רבינו נפטר געווארן נאך די מי מריבה, ווייל משה רבינו איז געווען אזוי הויעך, אז דער ערשטער דור האבן נאך זוכה געווען צו מקבל זיין פון משה רבינו, ווייל זיי האבן געהערט אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, זיי זענען געווען די דור דעה, וועגן דעם האבן זיי געקענט זיין תלמידים פון משה רבינו. אבער דער צווייטער דור איז שוין געווען ווייניגער, איז שוין געווען א מרחק ביז משה רבינו, און משה רבינו איז שוין געווען פאר זיי צו הויעך. וואלט ווען

ואכן ע"י הסתפחותו לנחלת הרבי מלובלין משך אליו הרבה למדנים מופלגים מחמת היותו ידוע גם גדול מאוד בנגלה, ולפי גורסא אחת גם האב"ד מלובלין ז"ל הראש הברזל שהיה ידוע בהתנגדותו, השלים עם דרכי החסידים אחר כואו של היהודי הקדוש, והרבי מלובליים קירבו ומסר לו מסודותיו ויהודיו.

אמנם הבעל דבר לא נח ולא שקט, ועשה כל מצדקי שבעולם להכניס פירוד בין הדבקים, ושני חסידיו לובלין אחד בשם בער מעיר קניצק וא' בשם יקותיאל ליבו את המערכה ע"י רכילות שונות ודברי שווא ושקר, עד שפע"א המליץ עליהם היהודי הקדוש איש בער [בער] לא ידע, וכסל [יקותיאל] לא יבין את זאת, וכן על שני תלמידים גדולים ומפורסמים שניהלו את המערכה נגדה היהודי הקדוש בכאב שהס"מ שמר עליהם ארבעים שנה מכל הטא, כדי שאח"כ יעבדו בשבילו בכל נפשם ומאודם, רח"ל.

עד היהודי הקדוש הוכרח לנדוד לפרשיסחא, ואח"כ חזר לרבו הק' ואח"כ נסתלק בשנת מ"א לחייו.

רבינו: ער איז געווען א אייניקל פון יהודי הקדוש בן אחר (רבי נתן דוד היה בנו של הרה"ק רבי ירחמיאל בן יהודה הק' ז"ל) דער יהודי הקדוש איז נאך נפטר געווארן בחייו פון רבי'ן פון לובלין¹⁵ דער רבי פון לובלין האט געהאט אויף איהם הקפדה, ווייל ער האט אנגעהויבן צו פירן בחייו.

האדמו"ר מדינוב: קודם האט ער געשיקט תלמידים דארטן.¹⁶

היה משה אומר תורה ואהרן שומע, וכאן נאמר ואמר אהרן וגו' וישמע משה, נמצא שאהרן אמר דברי תורה ומשה שומע, וייטב בעיניו, של משה, כי ראה שטוב יותר לקבל ולשמע דברי תורה מלאמרם, וכזה יצא ידי חובת אמירת דברי תורה לשמוע מדברי רבו הנ"ל.

ועי' בס' נפלאים מעשיך שאחר כך הפציר בו עוד מרן הק' מצאנו שיסכים לומר דברי תורה, ופתח ואמר בפרשתן כתוב אמור אל הכהנים בני אהרן וגו', ופירש"י להזהיר גדולים על הקטנים, ויש לפרש שלהזהיר מלשון זוהר הרקיע, "אז די גרויסע רביס ואלן אריינלייכטען אין די קליינע רביס".

15

ידוע כי בשנת תקע"ד רצו צדיקי אותו הדור לפעול בשמים שיתגלה משיח צדקנו, הלא המה הרה"ק המגיד מקאנונין, הרה"ק ר' מענדעלע מרימונוב, הרה"ק החוזה מלובלין, הרה"ק בעל מאור ושמש, והרה"ק ר"ג מראפשיץ, והיהודי הקדוש, ז"ע. היהודי הקדוש נסתלק מן העולם י"ט תשרי תקע"ד ואמר להם שהוא יעזור להם מלמעלה, [ולפי גורסא אחת שלחו רבו הק' מלובלין לעורר את הרה"ק מבאדריטשוב מקברו לפעול על הגאולה כפי שהבטיח בחייו], אולם לא אסתייא מילתא, בערב חג הסוכות תקע"ה נסתלק לבית עולמו המגיד מקאנונין ומפני עירובוב העולם ע"י השטן לא ידע מזה הרבי מלובלין על אף שעניו היו צופיות למרחוק, בבית מדרשו של הרה"ק מראפשיץ ז"ע פרצה דליקה באמצע שמחת החג בשמחת תורה, לבית מדרשו של בעל מאור ושמש ז"ע נורקה אבן באמצע הקפות, ואילו בבית מדרשו של הרה"ק הרבי מלובלין קרה מעשה הנורא מעשה "הנפילה", וכיום ט' באב שנת תקע"ה עלתה נשמתו של החוזה לגנוי מרומים.

16

בספרי זכרונות פרשיסחא מתואר שמקובל ששבת קודש לפני שיהודי הקדוש הגיע בפעם הראשונה ללובלין, אמר הרבי מלובלין באמצע עריכת השולחן משה רע"ה אמר יפקוד ד' אלוקי הרוחות איש על עדה אשר יצא לפניהם וגו', וכן אני ביקשתי מהש"ת שיודיעני מי ימלא מקומי, ונעניתני מן השמים ששמו יהי כשמי - יעקב יצחק, ואחר כמה ימים כשהיהודי הק' נכנס לקבל שלי משהרבי מלובלין קשהה"ק לקראתו בשמחה ואמר לו: נתמתני, כי לפני כמה ימים נכנס אלי חסיד אחד בשם יעקב יצחק, ומאוד נבהלתי האם הוא ימלא מקומי, אבל עתה שבאת אלי ושמן כשמי, נתמתני.

[אגב יש לציון שא' מהגורסאות המקובלים שעל כן היה נקרא יהודי הקדוש, כי החסידים מלובלין לא רצו לקרותו בשמו מפני כבוד רבו הק' מלובלין, ע"כ קראוהו 'דער וו"ד וו"ד' לרמוז על ראשי תיבות של שמו, ומזה נשתרבו 'דער ווד' ואח"כ יהודי הקדוש].

אנקומען נאכמיטאג, דערווייל איז ער אנגעקומען פיר אויגער אינדערפרי, די אלע וואס זענען גרייט געווען מקבל פנים צו זיין, זענען אויף געווען א גאנצע נאכט.

ווען ער איז אנגעקומען, איז געווען מוזיק – ס'איז געווען שלשת ימי הגבלה – אבער ער האט זיך צוגעדעקט דאס פנים אזוי, און האט קיינעם נישט געגריסט, ער איז אריין אין שטוב און האט קיינעם נישט געגעבן שלום עליכם, נאר אזוי זיך ארום געדרייט בפנים זעעפוט, די שטאט מענטשן האט דאס זייער געהאט... ס'איז געווען א דבר פלא מאוד, ער איז דאך געווען כמבע א פריינדליכער מענטש... און מ'האט דאס נישט פארשטאנען.

שפעטער מיט יארן האט מען פארשטאנען, ב' סיון (שנת תרצ"ז) פיר אויגער אינדערפרי איז ער נפטר געווארן, דער זעלבער צייט וואס ער איז צוריק געקומען פון ארץ ישראל. און יארן שפעטער (שנת תש"ד) האט מען אין דעם טאג די שטאט דעפארטירט.

אנדערע זאגן אז דער מעס איז געווען, ווייל ער איז געווען ביי די הסתלקות פון רבי שלמה אליעזר אליפאנדרי ז"ל (ה"ה הסבא קדישא שהמנחת אלעזר הכניע עצו לפניו כחלמיד לרבו, וא' מהטעמים שנשע לארח"ק הוא בכדי להפגש עמו, ואכן נסתלק בעת היותו בארץ). אבער ס'איז נישט מסתבר, ווייל אויב פארנדיג צוריק וואלט ער מיט קיינעם נישט גערעדט א גאנצע וועג, וואלט מען געקענט זאגן אז דאס איז דער מעס, אבער א גאנצן וועג האט ער דאך יא גערעדט מיט מענטשן, איז נישט מסתבר אז דאס איז דער מעס.

רא"ה: מיון טאטע פלעג זייער אסאך רעדן פון די דרשה וואס ער האט געזאגט שבועות נאכדעם וואס ער איז צוריק געקומען, ער האט געהאלטן זייער א שטארקע דרשה.

רבינו: ער פלעגט דאך יעדעס יאר זאגן א דרשה פאר אקדמות.

רא"ה: יא, אבער אין יענעם יאר האט ער זייער שטארק מספיד געווען רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי ז"ל, הגם ער האט נישט ארויס געזאגט...

האדמו"ר מדינוב: די גאנצע זאך איז א דבר פלא, ער איז שוין דעמאלט אלט געווען העכער זעכציג יאר, און א רבי פאר טויזנטער חסידים, און אויף אמאל ווערט ער א חסיד פון א צווייטן פונעם מהרש"א אלפאנדרי, ער האט זיך משפיל געווען ממש כעבדא קמי מריה, מ'זעט נישט אזא זאך.

רבינו: ווי לאנג איז ער געווען אין ארץ ישראל?

משה רבינו גערעדט צום שמיין, און כלל ישראל וואלט ווען געזעהן דעם גרויסן נם אז דער שמיין גיט וואסער, וואלט ער ווען זיי אויפגעהויבן אזוי הויעך אז זיי וואלטן אויך ראוי געווען צו זיין זיינע תלמידים, אבער אזוי אז ער האט נישט גערעדט צום שמיין איז געווארן א גרויסער מרחק ביז משה רבינו.

און אויף דעם האט משה רבינו געזאגט (כמדבר כג, טו) יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו' איש על העדה, ווייל ביי הליצה טרעפט מען "מעל ולא מעל דמעל" (דאיתא בגמ' יבמות קג.) מן הארכובה ולמטה הליצה כשרה, ולמעלה מן הארכובה פסולה, דכתיב מעל רגלו, ולא מעל דמעל) אויף דעם האט ער געזאגט איש "על" העדה, און נישט "על דעל", אז ער זאל נישט זיין צו הויעך. אזוי איז דער ייטב לב מסביר דאס ענין פון מי מריבה.¹⁷

האדמו"ר מדינוב: כ'האב אמאל געהערט א טייטש – כ'מיון אז מ'זאגט דאס נאך בשם רבי ישראל סאלאנטער – אויפן פסוק (דברים ג.) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך, אז אזוי ווי הו"ל זאגן (סוכה) "על בשרו, אפילו שערך אחת חוציץ", ס'מוז זיין ממש "על", אזוי אויך והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום "על לבבך", אז ס'טאר נישט זיין קיין שום הציצה.

וכיבודו רבינו לברך על הפירות

והראה רבינו על הרה"ח ר' אברהם הערש קליין מק"ק קרית יואל שהיא ממשפחת חסידי מונקאטש

רא"ה: אינטערסאנט איז אז ב' סיון (שהוא היוםא ההולא של המנחת אלעזר, ב' סיון תרצ"ז) איז אויך די יארצייט פון מונקאטש בכלל, די יארצייט פון מיון זיידן האט מען אויך געהאלטן ב' סיון.

רבינו: דעמאלטס איז מען אנגעקומען אויף אושוויץ? **האדמו"ר מדינוב:** דעמאלטס האט מען דעפארטירט פון מונקאטש.

מיון זיידע (בעל מנחת אלעזר) איז צוריק געקומען פון ארץ ישראל – פון די באקאנטע נסיעה – ב' סיון (שנת תר"צ), די באן האט זיך זייער געשפעטיגט, ס'האט געדארפט

17

אנב עיין בס' ערבי נחל (שם) שמבאר באריכות שכל הענין שאהרן הכהן נכשל במעשי העגל, ומשרע"ה בני מריבה, משום שרק ע"י שהיה להם איזה פגם במעשיהם יכלו להנהיג את הדור, כי צדיק שאין לו שום שייכות אל הדור אינו יכול להנהיג את הדור, עיי"ש באריכות.

רבינו: דער מונקאטשער רב איז געווען אין צאנז נאך אלס קליין קינד (המנח"א נולד בשנת תרל"ב, והרה"ק מצאנו נסתלק בשנת תרל"ז).

האדמו"ר מדינזוב: אבער ער האט אמאל געזאגט אויף זיין אייגענע מאמע א לשון פון "אין חכמה לנשים", ווייל ער איז געווען העכער דריי יאר אלט ווען ער איז געווען אין צאנז, אבער ער האט נישט געדענקט די צורה, ווייל זיין מאמע האט איהם נישט געזאגט "דאס איז דער צאנזער רב", ער האט נאך געדענקט צדיקים וואס ער האט געזעהן נאך פאר די דריי יאר ווייל מהאט איהם געזאגט.

ער האט געזאגט אז "מזאל מיר שניידן די אדערן וועט זיך נאר ניסן צאנזער בלוט..."

רבינו: דער דרכי תשובה איז געפארן אסאך קיין שינאווא. **האדמו"ר מדינזוב:** אויף שבת בראשית נח, אדער נח לך לך פלעגט ער פארן יעדעס יאר.

רבינו: דער מונקאטשער רב האט דאך ביי איהם געבעטן אויף קינדער.²⁰

ומתחיל ביום ה' לסדר כי ברוך הוא, [ועיקר כל המכתב הלז הוא ענין פלא, ואין מגלין אלא לצעופים, אך בנוגע לעניניו ההכרח לא יוגנה], ושם נאמר כזה: "ראיתי היום את אביך הגה"ק אור עולם זצ"ל - [בעל דרכי תשובה, שנסתלק לחיי העולם הבא באותו שנה ב' דסוכות תרע"ד] - ואמרתיו לו בדמעות: מהותני היקר מה זאת על עיכוב הגלות הזה? והשיב לי יאמני לי שבעולם העליון יש מזה הרבה צער, רק בשם מהכים על צדיק התחתון שיש בידו לגזור וכו', עד כאן המכתב הנוכח, ואדמו"ר [שליט"א] [בעל סמחת אלעזר ז"ל] הגיד בזה כי הסבא קדישא הוא הצדיק הדור, והתחנן מלפניו שיגור אומר ויקום לכבוד השכינה הקדושה ולטובת כלל ישראל שיתגלה משיח בן דוד במהרה בימינו כי כשל כח הסבל, ועד כמה לימשיך וליזיל חורבן העולם וכו'. והסבא קדישא הגיד בענותותו הגדולה איני צדיק, ויפצר בו רבינו ונתתה זמן רב עודם מדברים מזה, ויותר לא שמעה אנינו הכרתם והחלשתם, ולא ניתן לכתוב הרבה מענין הלזה. וגם אדמו"ר [שליט"א] [זי"ע] לא גילה אחר כך לשום איש פרטי הדברים או. [וכראש השנה דשנה זו תרצ"א לפני תקיעת שופר בדרשתו לעורר העם לתשובה ולהמשיך רחמי שמים, הגיד במקלות כי בשאלו את הסבא קדישא בירושלים זי"ע אודות זמן הגאולה, השיב הנה זה עומד אחר כתליו וכו'] עיי"ש.

20

עיי' בס' י"ג אורות (עמ' קע"ז) שפע"א נגס הדרכי תשובה עם בנו המנחת אלעזר אל הרה"ק משינאווא, ואז בירך הרה"ק משינאווא להחשך בנים לאחר שהלה נתן לו מעות לא' מנבדי הרבי ר' אלימלך זי"ע"א, נענה הדרכי תשובה שהוא גם מוכן ליתן מעות שגם בנו נזקק להושיע בוש"ק, נענה הרה"ק בין כך ובין כך יהיה לו, שאל אותו הדרכי תשובה ותפס בוקנו: האם זקן זה עוד יזכה לראותם, שתק הרה"ק משינאווא, ואכן נושע אחר הסתלקות הדרכי תשובה, והמנחת אלעזר

האדמו"ר מדינזוב: דרייצן טאג, ער האט געוואלט קומען קיין ארץ ישראל פריער, נאר דער סבא קדישא (רשיא אלפנדרי ז"ל) האט איהם אליץ צוריק געהאלטן, ער פלעג זאגן 'עוד חזון למועד', אויף אמאל האט ער געשיקט א מעלעגנראם 'בוא יבוא ברינה'.

רבינו: וואו איז ער געווען די דרייצן טעג?
האדמו"ר מדינזוב: אין די מקומות הקדושים.¹⁸

די פלא איז געווען, ער איז דאך קיינמאל נישט געווען פריער אין ארץ ישראל, און ער האט גערעדט פון דעם צדיק רבי שלמה אליעזר כאילו ער וואלט געווען א ארץ ישראל דינגער איד.

דער שדכן צווישן זיי איז געווען רבי ישעי' אשר זעליג מרגליות (בעמ"ס מדות רשב"י, עמודי ארוזים, וש"ס).

דעם זיידנס שווער, דער קאמארנער רבי (הרה"ק רבי יעקב משה ז"ל) האט געשריבן א בריוו צום זיידן, דאס שטייט אין מסעות ירושלים (עמ' צ"ז), שרייבט ער דארט, אז כ'האב געזען דיין טאטן - דעם דרכי תשובה - אין הלום, און כ'האב איהם געפרעגט פארוואס משיח איז נאכנישט דא, האט מיר דער מהותן געזאגט "אז אויבן אין הימל איז דא א

געוואלדיגער צער פון דעם, אבער אויב א צדיק וועט גוזר זיין אז משיח זאל קומען לא ישיבו פניו ריקם". אזא בריוו האט דער זיידע באקומען פון זיין שווער - וואס איז געווען א בעל רוח הקודש - און דאס האט איהם גענומען קיין ארץ ישראל, און דער סבא קדישא האט געזאגט "אינני צדיק, אינני צדיק".¹⁹

18

יש לציין שבס' מסעות ירושלים (סדר יום המשיח) מובא שהגה"ק המנחת אלעזר הגיע לקברו של דוד המלך עליו השלום, והעריבים ששלטו על המקום לא נתנו לו להגיד תהלים בפנים, ורק אמר תהלים בחוץ ואחר כמה דקות גרשוהו משם בחמת זעם, ומאוד נשבר בקרבו לראות ששועלים הילכו בו, ואז נתיישב שלא לנסוע למערת המכפילה שבחברון כי חוץ מזה שהדרכים היו בחוקת סכנה אחר הפרעות שהיו בשנת תרפ"ט, גם ידע שלא נותנים להכנס בתוך המערה רק על כמה מדריות, ע"כ לא נסע לראות את צער השכינה וצער האבות.

ואמר שילך לקבר רחל אמינו שבבית להם והיא כבר תעורר בדמעותיה את האבות הקדושים שיעתירו בעד בניהם, ועיי"ש באריות השתלשלות הדברים.

19

בס' מסעות ירושלים (שם) מובא כדלהלן: אז קרא לפניו רבינו [בעל מנחת אלעזר] מכתב עוז שהביא אתו עמו... אשר כתב לו חותנו הרה"ק מוה"ר יעקב משה מקאמארנא זצ"ל עוד בשנת מאה ברכות (הרי"ד לפ"ק),

בהיים (חיות) - האט ער זיך אראפ געזעצט כדי אז ווען דער רב (המנחת אלעזר ז"ל) קומט אן זאל ער קענען אויפשטיין לכבודו.

ס'איז ארויס געקומען א ספר פון ר' חיים ראטה פון פעסט (היה עסקן ידוע בעת המלחמה הידועה וכן פעל רבות למען הצלתו של רבינו בעל הדבר"י ז"ע) - זיין זוהן האט דאס געשריבן - און ער ברענגט דארט וועגן בעלזער רב א טייערע זאך, אז רבי חיים ראטה איז געווען א געוואלדיגער מוקיר רבנן, און אלע רבי'ס וואס זענען אנגעקומען קיין פעסט זענען ביי איהם איינגעשטאנען, אבער פון דערהיים איז ער געווען א בעלזער חסיד, און אין זיין פאדער שמוב'ל איז געווען א גרויס בילד פון בעלזער רב.

דער מנחת אלעזר פלעגט אויך דארט איינשטיין, האט ער מורא געהאט אז דער מונקאטשער רב וועט זיך פילן אום באקוועם ווען ער קומט דארט אן, איז יעדעס מאל ווען דער זידע איז אנגעקומען דארט האט ער אראפגענומען דאס בילד.

איינמאל האט ער פארגעסן אראפ צו נעמען דאס בילד, איז ווען דער זידע איז נישט געווען אין שטוב איז ער שנעל געגאנגען אראפ נעמען דאס בילד, און איז צוגעגאנגען צום זיידן זיך אנטשולדיגן ער זאל איהם מוחל זיין אז ער האט נישט אראפ גענומען דאס בילד, האט איהם דער זידע געזאגט "איר דארפט זיך נישט אנטשולדיגן ביי מיר אז איר האט דעם בילד נישט אראפ גענומען, איר דארפט זיך אנטשולדיגן ביים בעלזער רב אז איר האט דאס בילד יא ארויס גענומען."²³

רבינו: דער יערות דבש (ה"א דרוש ב') שרייבט זייער שארף אויף דעם.²⁴

האדמו"ר מדינוב: דאס חסידות פון שינאווא איז נישט געווען ווייניגער ווי פון צאנז, אפילו געווענליך אז מ'פארט צו א צדיק פון א פריערדיגן דור איז מען שוין נישט אזוי שטארק פון שפעטעריגן דור.

דער שינאווער רב האט איהם געגעבן צו דרוקן דעם סידור 'חמדת ישראל'.²¹ דער בעלזער רב (הרה"ק רבי אהרן ז"ל) פלעגט דאווענען יעדן טאג אין דעם סידור 'חמדת ישראל', איינמאל האט איינער פון די בעלזער חסידים ארויסגעריסן די הקדמה פונעם זידן אויפן סידור,²² ווען בעלזער רב איז געגאנגען דאווענען, און האט נישט געזען די הקדמה, האט ער געזאגט "אין דעם סידור דאווען איך נישט" און ער האט זיך נישט געשמעלט דאווענען ביז ווען ער האט געטראפן דארטן א צווייטן סידור... תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם...

מ'האט דערציילט אז דער בעלזער רב (מהר"א ז"ל) איז געווען אין מקוה אין מונקאטש - אין מונקאטש איז געווען נאר איין מקוה.

רבינו: אמאל איז אזוי געווען, אין יעדע שטאט איז געווען נאר איין מקוה.

והמשיך האדמו"ר מדינוב: דער בעלזער רב האט שוין געוואלט אהיים גיין, און מ'האט געזאגט אז דער רב קומט אן יעצט - דער בעלזער רב איז נאכנישט געווען דעמאלטס דער בעלזער רב (כי אביו הרה"ק מהר"י ז"ל היה אז

הפליא את זה ואמר ער איז געווען א קלארער בעל רוח הקודש, עיי"ש באריכות.

21

ו"ל המנח"א בהקדמתו לסידור 'חמדת ישראל': "הכת"ל הלוח חמדת ישראל למהר"ש וויטאל ז"ע (בן המקובל האלקי מהר"ד חיים וויטאל ז"ע) ה' מונה בשיטתו בבית ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק ציס"ע רבן של ישראל מוהר"ר יחזקאל שרגא האלבערשטאם ז"ע, אשר נשלח לו מנעיה"ק ירושלים ת"ו... והיה שייך לפניו להאנון הקדוש המפורסם בחיבוריו הרבים מוהר"ר חיד"א ז"ע, ושמו חקוק עליו על שני הכרכים... ולהיבת יקרת הספר הקדוש דיבר אתו ב"ק אאמ"ו הרב הגה"צ שיחי' לאווישט"א (בעל דברי תשובה ז"ל) מגדול הענין שראוי ונהוין להוציא לאורה לאשר הוא מכתבי הארז"ל האמיתיים שסידר מהר"ש וויטאל סולת נקי' כנו, ואדמו"ר משינאווע הסכים על ידו ברוב עוז ותעצומות לעורר אז אותי הצעיר ליתנו להעתיקו ולהדפיסו, ונתן אותו במתנה לידי... עכ"ל" בהקדמתו לחסידות.

22

המנח"א הוסיף לכתוב אחרי דברי ההקדמה, וז"ל: אם יהוו וידיפוסו הסי' פעם שנית הנני מזהיר להדפיס גם הקדמותי זה ולא להסרה, למען ידע המעיין את אשר לפניו, עיי"ש.

23

עיי' בס' אלה מסעי שמביא סיפור נורא מהרה"ק השר שלו' מבעלזא שנתגלה בחלום לבנו הרה"ק המהר"י ואמר לו לשרוף תמונה ממנו שקיבל משר גדול א, עיי"ש באריכות.

וכידוע שענין זה של תמונות זאונים וצדיקים הי' רק אצל בני אשכנז, משא"כ אצל חסידים שידעו הקפדתן של צדיקי אמת נגד עשיית תמונות מבג"א, הם הרחיקו דברים כאלו, ובוודאי לא הניחו לתלות על הכותל תמונות מצדיקים. וכבר הארכנו בזה בגליוננו (שי"ל חג הסוכות תשס"ט) במאמר ארוך ומקיף על קפידת הצדיקים בזה.

24

וכותב שם שבכל תמונה וצורה שורה רוח רעה ומזיק ה", ואלמלא ניתן רשות לראות היו חרדים ולא יודעים מה לעשות מרוב פחד. וע"ע בזה בשו"ת דברי מלביאל (ה"ג סי' נ"ח) שהוא אסור מדינא.

האדמו"ר מדינוב: ער שרייבט דארט אויך זייער א באשעמטע מעשה פונעם סאטמאר רבי'ן ז"ל, אז דער רבי איז געווען אין פעסט אין די שווערע יארן, איז ער געקומען צו ר' חיים שמערן, ער איז געווען א גרויסער עושר – דער רבי האט געקענט ר' חיים שמערן?

רבינו: יא, ר' חיים שמערן האט אמאל גערעדט ברבים כ"א כסלו ביי די סעודת הודאה און מסיבה לטובת המוסדות (בחיים היותו של רביח"ק בעל דברי יואל ז"ל).

האדמו"ר מדינוב: דער רבי ז"ל האט דעמאלטס נישט געמאלדן אז ער קומט, אויף אמאל מקלאפט אין מיהר, האט ער זיך זייער געפריידט צום רבי'ן – ער איז געווען א גרויסער מוקיר רבנן – און ער פרעגט דעם רבי'ן וואס ער וויל, האט דער רבי ארויס גענומען פון טאש א צעטל מיט פינעף און צוואנציג משפחות, און געזאגט אז די מענער האט מען גענומען אין מונקא-טאבור (לשם הובילו אותם הרשעים לעבודה ככפ"ו בנודע), איז אין שטוב נישטא וואס צו עסן, מ'קען זיך נישט לייגן שלאפן אז די משפחות זענען געבעדן אזוי. האט ר' חיים געפרעגט וויפיל דארף דער רבי האבן, האט דער רבי געזאגט א גרויסן סכום, האט ער זיך דערשראקן פון דעם סכום, אבער אז דער רבי איז ביי איהם אין שטוב איז ער אריין אין א זייטיגן שטוב'ל און ער האט ארויסגעברענגט דעם גאנצן סכום, דער רבי האט גענומען דעם סכום, און געזאגט יישר כח, און נאכדעם נעמט ער ארויס נאך א צעטל, און זאגט אז דא האט ער נאך א רשימה פון פינעף און צוואנציג משפחות, און זאגט איבער די זעלבע דרשה אז די משפחות האבן נישט וואס צו עסן, זאגט ער וואס וויל דער רבי, זאגט איהם דער רבי אז אזוי ווי די פינעף און צוואנציג משפחות דארפן האבן דעם סכום, דארפן די פינעף און צוואנציג משפחות אויך האבן אזא סכום, האט ער זיך אנגערופן "איך בין זייער מוקיר דעם רבי'ן און איך שעץ זייער שטארק, אבער איך בין נישט דעם רבי'נס א חסיד אז מ'זאל קומען ביי מיר אזוי פאדערן...", האט דער רבי געזאגט "ר' חיים, איר זענט נישט מיין חסיד, אבער איך בין אייער'ס א חסיד...", איז ער געגאנגען אין שטוב'ל און נאכאמאל ארויס גענומען דעם סכום.

מיט יארן שפעטער האט ער געוואוינט אין קרוינהייטס און ער האט געמאכט א מסיבה לטובת החוקת די סאטמארע ישיבה, האט ער איינגעלאדנט אלע אידן פון אונגארן וואס

האבן געקענט דעם רבי'ן פון דערהיים, האט ער זיך אנגערופן מיט א ווערטל בפניו פון רבי'ן ז"ל בדרך צחות "דער חילוק צווישן מיר און ענק אלע אזוי, אז עמס אלע זענט סאטמארע חסידים, אבער ביי מיר איז אנדערש, אז דער רבי איז מיין חסיד..." און דער רבי האט דאס באשטעמיגט.

זמענין לענין סיפר האדמו"ר מדינוב

אין מאנסי איז געווען א עושר ר' לייבל ראפאפארט, א סאטמארער חסיד, און ער האט אמאל געמאכט א מסיבה פאר די סאטמארע ישיבה, און דער רבי ז"ל איז געקומען צופארן.

דעמאלטס האט דער רבי אויפגעשטעלט זיין כולל – מענטשן זאגן אז דער רבי איז נישט געווען אזוי דערביי צו מאכן א כולל, ער האט נישט געוואלט אז מ'זאל ווערן אזא ישוב אזוי ווי ירושלים, ער האט געוואלט אז עס זאלן זיין ערליכע בעלי פרנסה, משכמים ומעריבים, קומען פארטאגס און ביינאכט אין בית המדרש און עוסק זיין אין תורה, אזוי זאגט מען.

ביי די מסיבה וואס איז געווען ביי דעם ר' לייבל, איז געווען דארטן דער משגיח בית מדרש עליון רבי ישראל חיים קאפלאן ז"ל א גרויסער ערליכער איד, א איידעם ביי רבי ברוך בער פון קאמעניץ – רבי ברוך בער האט געזאגט אז ער האט אין זיין ישיבה אסאך גרויסע לומדים, אבער ער נעמט איהם פאר א איידעם ווייל ער איז דער גרעסטער ירא שמים – האט ער געזאגט פאר'ן רבי'ן "סאטמאר רבי, איך הער אז מ'האט מייסד געווען א כולל, זאל דער אויבערשטער העלפן אז פון דעם כולל זאל ארויסקומען גדולים", האט זיך דער רבי אנגערופן "גדולים! דאס ערשטע מאל וואס מ'שטייט אין תורה "גדול" איז ביי "גדול עוני מנשוא (בראשית ה, ג)...", ער האט געמיינט ווייל די אגודה טוט כשר'ן די בחירות, עס דארף זיין גדולים בתורה און יראת שמים.

רבינו: ר' לייבל איז געווען א סאטמארער פון דערהיים, מ'איז געדרוקט א תורה וואס דער רבי האט געזאגט ביי איהם אין שטוב (בקי' חידו'ת למסיבות נדפס מה שאמר רבינו בביתו פ' וישלח שנת תשכ"ד).

נפרדו לשלום

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין פרשת דברים תשס"ט לפ"ק בעטלעהעם ניו העמפשייר

ובזה יתבאר הכתוב אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן, כי מה שהיה צריך משה רבינו לישראל בעבר הירדן, זה היה מכח ירידת הדורות אשר בעוונות בני ישראל לא היו במדריגה גדולה כמו דור יוצאי מצרים שהיו דור דעה, ועל כן לא היה יכול משה רבינו להיות מנהיגם, ועל ידי זה נגרם שנחרב הבית המקדש, ולזה הוכיח אותם משה רבינו בדברי תוכחה, בעבר הירדן, דכיון שהוא צריך למות בעבר הירדן ולא יבנה הביהמ"ק, על כן יגרם בזה שיהיה במדבר, ציון מדבר היתה, כי יחרב הביהמ"ק, ושפיר יאתה תוכחה זו לדור ההוא, כי בעונם נגרם שלא היה ראוי להיות משה רבינו מנהיגם, ובוזה נגרם חורבן הבית.

[ב]

עוד יתבאר על פי מה שהביא א"ז זללה"ה בתפלה למשה (מזמור צג) בשם הגאון מו"ה לעמיל זללה"ה לפרש מאמר הכתוב (תהלים קלז א) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, וקשה למה בכו על החורבן דווקא אצל הים, ועוד דתיבת ג"ם איז לו שחר, אכן איתא במדרש (איכ"ר פ"ב ס"ז) גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, והוא תמוה. אך ביאור הדבר על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברבינו בחיי פ' ויקרא) שמים התחתונים היו בוכים על שנתרחקו משכינת עזו, ופיסם הש"ת שיקחו מהם ניסוך המים בחג ומלח על הקרבנות. ולפי זה בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס ודאי חזרו המים לבכות כמקדם, וזהו הכוונה מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, כי רפואה אחת להם שיבנה בית המקדש. וזה שאמר הכתוב על נהרות בבל שם ישבנו, וכשראינו שבכו המים על שברם, ג"ם בכינו אנחנו עמם כי שבר אחד להם, עכ"ד.

ובזה ביאר א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות מא) הטעם שנוהגין לילך לנהר לומר תשליך במצולות ים, דכבר אמרו (זוה"ק נח דף טו:) בענין גלי הים שמגביהין עצמן בכל עת, כי רוצים להתנשאות לשוב למעלה

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה וגו', ופי' בנועם מגדים בפרשתן על פי מה דאיתא במדרש (הובא בפרשת דרכים ה' דאלמלי נכנס משה לארץ ישראל לא היה הרב הביהמ"ק, וזה ירמוז בעבר הירדן, מה שימות משה בעבר הירדן ולא יבא לארץ, זה יגרום במדבר בערבה, דהיינו חורבן ביהמ"ק והגלות, ע"ד (ישעיה סד ט) ציון מדבר היתה, וערבה הוא לשון ערב, רמז על הגלות שדומה ללילה, עי"ש.

ולכאורה צ"ב הלא משה רבינו התחיל כאן להוכיח את בני ישראל, ומה ענין לכאן להזכיר חורבן ביהמ"ק, הרי לא בחטאם נחרב הבית.

ונראה בהקדם דברי א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' פנחס) לפרש מה שאמר משה רבינו יפקוד ה' וגו' איש על העדה, דהנה כבר אמרו (סנהדרין לה) דור דור ודורשיו דור דור ושופטיו, הענין כי המנהיג והמורה המשפיע צריך שיהיה לפי ערך הדור המקבל, ולכן דור המדבר שהיה דור דעה מקבלי התורה אשר כמוהו לא נהיתה וכמוהו לא תוסיף, כי המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו, היה להם משה רבינו למנהיג ומנהל, אמנם דור האחרון שלא היו באותו המדריגה היה יהושע מנהיגם ומנהלם. אמנם אם היו משה ואהרן מדברים אל הסלע לעיני כל ישראל הילודים במדבר ונתן מימיו, אז היה נתקדש שם שמים לעיניהם והיו מתעלים מזה מעלה רבה ונשגבה עד שהיו ראויים להיות להם משה רבינו עצמו מנהיגם ומנהלם, אולם מחמת שלא דברו כי אם הכוהו לא נתקדש שם שמים כל כך לעיניהם, ושוב לא היו כדאים שיהיה משה מנהיגם, כי הוא היה משכמו ומעלה גבוה מהם בכמה מעלות רוחות ונשגבות, ועל כן הוצרך יהושע להנהיגם. והנה דרשו חז"ל (ערכי ט:) וחלצה נעלו מעל רגלו (דברים כח ט), ולא מעל דמעל. וזה שאמר יפקוד ה' וגו' איש דייקא על העדה, ולא איש האלקים שהוא גבוה מעל גבוה מעליהם והוי על דמעל, אשר יצא לפניהם לפי ערך פניהם, ואשר יבא לפניהם לפי ערך פניהם, עכ"ד.

ההוא הודיע לבני ישראל שהוא ימות בעבר הידן ולא יכנס לארץ ישראל וזה יגרום במדבר, דציון מדבר היתה, שיחרב הבית המקדש, ולזה הורה להם על ימי גלותם כאשר יתרחקו משכינת עוזו, שיהיה להם השתוקקות לשוב ולהתקרב אל השי"ת, ולזה אמר בערבה, שילמדו מן הערבה שבכו על שברם על שנתרחקו משכינת עוזו, וככה יבכו בני ישראל על התרחקותם וישתוקקו לשוב ולהתקרב אל השי"ת בבחינת אנן בעינן למהוי קמי מלכא, ולא שיתרחקו ח"ו עוד יותר מכח החטאים עוונות ופשעים העושים מסך המבדיל, ובעוה"ר יש פירוד והתרחקות בין ישראל לאביהם שבשמים בגלות החל הזה מכח החטאים, ולזה צריכים אנו ללמוד מן הערבה לשפוך כמים לבינו שנזכה להתקרב אל השי"ת, וכמ"ש א"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר קדישין אות מב) הכתוב (איכה ב ט) שפכי כמים לבך נוכח פני ה', כמו שמים בוכים שרצונם להיות קדם ה', כמו כן האדם ישפוך לבו נוכח פני ה' להיות דבוק בו בכל עת ובכל רגע כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. כמו כן ישא אדם עיניו ולבו למעלה, וכאלו הוא יושב בשמים, עכ"ד.

ויש לפרש בזה דברי הנביא (ישעיה נה א) הוי כל צמא לכו למים, הכוונה דכל מי שיש לו צמאון לדבר ה', ורוצה להדבק בקדושה ולהתעלות ולהתרומם בדברים רוחניים, לכו למים, וישמע קול המים המשתוקים בבכיה אנן בעינן למהוי קמי מלכא, וממנו יקח האדם להשתוקק להתקרב אל הבורא ית"ש.

השי"ת יעזור שנזכה להיות נזרר מכל עון ועבירה אשר זהו באמת גורם הפירוד ועושה מסך המבדיל בין ישראל לאבינו שבשמים, והשי"ת ישמור אותנו שלא נחטא עוד, ועל ידי זה נזכה להתקרב אליו יתברך ולעשות תשובה ומעש"ט, והרמב"ם פסק (הלכות תשובה פ"ז ה"ה) דאין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ועל ידי שיעשו תשובה בשלימות יזכו לגאולה שלימה, ומי שעתיד לרפא שברו של ים, בעת שנזכה לבנין בית המקדש השלישי ולהקריב קרבנות על המזבח, הוא עתיד לרפאות שברן של בני ישראל, ושב ורפא לו, והימים האלו יתהפכו לששון ולשמחה, צום הרביעי וצום החמישי יתהפכו למועדים ולימים טובים, השי"ת יעזור שנזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

למקומם. ומזה יקח האדם מוסר השכל איך ישא נפשו אל ה' לדבק בו, ויתבונן איך ירד עשר מעלות אחרונות להתרחק מאור של מעלה על ידי חטאיו ופשעיו, הנה העת לשוב אל ה' בבכיה, ודמעה תרדנה עיניו מאין הפוגות, כמו מים התחתונים שבוכים ומתנשאים לשוב למקור עליון, קל וחומר אדם שיש בו נשמת רוח חיים חלק אלוה ממעל, מהראוי לפשפש במעשיו וישוב אל ה' וירחמהו, וזהו הטעם שהולכין לנהר לישא ממנו קל וחומר זה, עכד"ק.

ואבא מארי זללה"ה הוסיף בזה בדרשת הושענא רבה (שנת תשנ"ב) לפרש המשך דברי הכתוב (תהלים קלז ב) על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו, ופירש"י על ערבים, ערבי נחל. ויש להבין מפני מה תלו את הנורות דייקא על הערבות. אך ביאור הענין על פי המבואר בגמרא (סוכה מד.) דבזמן המקדש היה זוקפין מורבות של ערבה בצדי המזבח, ומשחרב ביהמ"ק תקנו חכמים זכר למקדש לקחת ערבה ביום השביעי של חג. והענין כי גם מצות נטילת ערבה אצל המזבח היה חלק מן הפיוס למים התחתונים, שפייסם השי"ת שיקחו מהם ניסוך המים בחג, וגם יקחו ערבי נחל הגדילים על המים וישימום אצל המזבח בחג הסוכות. אכן כשחרב ביהמ"ק בכו המים התחתונים על שנתבטל מהם ניסוך המים ונטילת ערבה, וגם הערבות היו בוכים על שברם שנתרחקו מעל המזבח. ועל זה נאמר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרינו את ציון, שבכו המים על שברם ובכו גם בני ישראל עמהם, כי שבר אחד להם בחורבן הבית. וממשיך ואומר על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו, שלקחו את הנורות שהיו מנגנן בהם בביהמ"ד על שמחת ניסוך המים ונטילת ערבה, ותלו אותם על הערבות, להורות כי שבת משוש לבינו ובטלה השירה והזמרה שהיו מנגנן עם הכנורות בשמחת בית השואבה, ועתה אנו בוכים ביחד עם המים והערבות על חורבן ביהמ"ק, עכ"ד.

ובזה יתבאר הכתוב אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, כי בעת שאמר משה רבינו דברי תוכחה אל בני ישראל, היו שם כל נשמות בני ישראל, ומשה רבינו התכוין בדברי תוכחתו גם לדורות העתידים, ואלה הדברים אשר דבר משה אל כ"ל ישראל, הכוונה גם על דורינו השפל, כולנו זכינו לשמוע דברי כבושין ודברי מוסר ממשה רעיא מהימנא, ולא נפקד ממנו איש, ובעת

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוח"ח להם

קריאת שדר נישואין "ברך משה" רהסודרי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעזעכ"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו"מ

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וורצבערער ז"ל
נלביע ח' כסלו תשמ"ב
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב איינבערנער ז"ל
נלביע פ"ו אייר תשנ"ו
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
פענדל ז"ל נ' כ"ו סיון תשנ"ה
ואמו מרת חנה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלביע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעוו ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלביע ג' תשרי תשנ"ח
ווג' מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה ז"ל
נלביע י"ב חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"אנשי חו"ל"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמ"ד ז"ל
נלביע ז' שבט תשנ"ג
ווג' מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פּרענקל מ"ח ז"ל
נלביע ב' אלול תשנ"ג
☆☆☆

"צב"א מרו"ם"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלביע ד' אלול תשנ"ט
ווג' מרת ברינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפריון נמט' לר' שמעון"

ע"ש ר' שמעון דאקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלביע ו' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר הק"י אהרן טובי ז"ל
נלביע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

"ממכון שבתו"

השג"ח

"ברכת מזל טוב"

הגנו משגרים ברכת מזל טוב חמה ולבבית לאנשי החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' דוד אלכסנדר עקשטיין שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' יודא עקשטיין שליט"א

* * *

הרה"ח ר' דוד איצקאוויטש שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' יעקב איצקאוויטש שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' יצחק בנעט שליט"א

לנישואי נאעאיהם ביום שלישי באולמו "ארמונות חן"

הר"ר שרגא יהושע בערקאוויטש שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' אהרן לייב בערקאוויטש שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' משה יוחנן קליין שליט"א, חבר ועד קרן עזר נישואין

להולדת בתו, נכדתם

קידושא רבא בבית מדרשינו בשיכון

"נפש חיה"

ע"ש רבנות הדרקת
מרת ח' מייזליש ע"ה
בת מרן רבינו משה זיע
נלביע ח' שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆☆☆

"תורה לרוד"

ע"ש ר' משה רוד
מעלער ז"ל
ב"ר חוקאל משולם ז"ל
נלביע י"א תשרי תשנ"ח
☆☆☆

"אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלביע פ"ו חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"ציון נפש חיה"

ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלביע ט' שבט תשנ"ג
ווג' מרת חיה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלביע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ו
ווג' מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון
נלביע ה' שבט תשנ"א
☆☆☆

משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"א אדר א' תשנ"ח
ווג' מרת אלטע
שוינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלביע י"ב ניסן תשנ"ג